

PAROLE

Jääkäripataljoona 27:n perinneyhdistyksen jäsenlehti

Syyskuu 2016 • nro 3 (327) • 85. vsk

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ

Aktiviteettia riittää moneen suuntaan

Olen ylpeä siitä, että Smarden nimi pääsee maailmankartalle Suomen pioneerien välityksellä. Tämä Enguren kunnanjohtaja Gundars Vazan leikkimielinen toteamus tämän puhussa Schmardenin taistelun muistomerkin paljastustilaisuudessa kuvaa hyvin sitä, että suomalaiset jääkärit toiminnallaan ennakoivat sotilaiden kansainvälistä toimintaa.

Jääkärien historia osoittaa, että kansainvälinen yhteistoiminta ei ole uusi asia. Koko historiamme ajan kansainvälisellä yhteistoiminnalla on ollut merkittävä rooli puolustuksemme kehittämisessä, totesi puolestaan puolustusministeri Jussi Niinistö Suomen valtiovallan tervehdyksessä. Ministeri oli yhdistänyt luontevasti samaan matkaan monumentin paljastuksen sekä suomalais-latvialaisen puolustusministerikokouksen.

Muistomerkin pystyttämisen esteenä ei ollut historian painolasteja. Latvialaiset ja suomalaiset eivät olleet osapuolina ensimmäisessä maailmasodassa. Latvialaiset joutuivat rintamalle, ehkä juuri Schmardeniinkin, käskettyinä Venäjän imperiumin alamaisten. Ja toiset, saman imperiumin alamaisten, suomalaiset, olivat rintaman toisella puolella. Heidän siellä olonsa perustui kuitenkin heidän omaan tahtoonsa saada Suomi irti Venäjän yhteydestä.

Nämä asiat on syytä pitää mielessä. Aivan kuten kunnanjohtaja Vaza sanoi: Latvialaisten ja suomalaisten pieninä kansoina on tärkeää tuntea oma historiansa ja kertoa siitä tuleville sukupolville. Sanotaan ettemme löydä tietämme tulevaisuuteen ellemme tunne menneisyyttämme.

Schmardenin kivipaasi kuuluu näin jääkäriliikkeen muistomerkkien tärkeimpään päähän.

Kulumassa oleva jääkärivuosi on ollut todella aktiivisen toiminnan aikaa. Helmikuussa juhlimme 100-vuotista jääkäriyhistä Hämeenlinnassa ja heinäkuussa Smardessa jääkäripioneerien taistelun 100-vuotismuistoa.

Keväällä avattiin postimuseossa Tampereen Vapriikissa ensi vuoden maaliskuuhun asti jatkuva jääkäri näyttely. Se on toki museon aikaansaannosta, joskin perinneyhteisömme antoi siihen asiantuntijapanostaan. Elokuussa perinneyhdistyksen Kainuun osasto järjesti hienot kesäpäivät. Osanotto oli ilahduttavan vilkasta, vaikka tätä kesäperinnettä ei ole koskaan ennen toteutettu näin kaukana Helsingistä.

Toiminnassa ei aina voida välttyä päällekkäisyyksistä. Näin kävi nytkin, sillä Simon kahakasta (1916) kertovan näytelmän ensi-ilta sattui samaan päivään kesäpäivien kanssa. Vastaavasti niin ikään Kainuussa, Hyrynsalmelle järjestettiin vain kaksi viikkoa kesäretken jälkeen itäistä värväysreittiä käsitellyt seminaari.

Eikä vaille merkitystä ole myöskään mukihanke. Perinneliike markkinoi taiteilija Timo Ingmanin suunnittelemaa jääkärimukia, josta näyttää tulevan myyntimenestys.

Eli moninaista on kuluvan vuoden aktiviteetti ollut, kuten elävässä liikkeessä tuleekin olla.

Jukka Knuuti

Schmardenin taistelun 100-vuotismuiston monumentti on paljastettu 25.7.2016 Suomen puolustusministeri Jussi Niinistön ja hänen latvialaisen kollegansa Raimonds Bergmanisin läsnä ollessa. Kuva: Puolustusvoimat.

Jääkäripioneerien muistomerkki pystytettiin Latvian Smardeen

”On erikoista, että jonkin toisen valtion edustajat pystyttävät muistomerkin toiseen maahan”

On eurooppalaisessa ja varmasti globaalissakin kontekstissa erikoista, että jonkin toisen valtion edustajat pystyttävät muistomerkin toiseen maahan. Näin totesi Jääkärisäätiön puheenjohtaja **Jukka Pennanen** 25. heinäkuuta Latvian Smardessa, missä paljastettiin paikalla päivälleen 100 vuotta sitten käydyn Schmardenin taistelun muistomerkki. 51 kilometriä Riiasta länteen sijaitsevalle laajalle peltoaukealle oli kokoontunut parisataapäinen juhlayleisö joukossaan mm. Suomen ja Latvian puolustusministerit, Suomen maavoimien johtoa sekä jääkäriperinteen vaalijoita että pioneereja. Kertooahan pystytetty muistomerkki jääkäripioneerien taistelusta.

Pioneeriaselajin keskuudessa heräsi vuosituhannen alussa ajatus muistomerkin hankkimiseksi tänne Smardeen, koska useimmilla muilla jääkärien taistelupaikoilla tai hautapaikoilla sellainen jo oli, sanoi kenraalimajuri **Juhani Kääriäinen** patsaan paljastuspuheessaan. Kääriäinen toimi muistomerkin aikaan saaneen toimikunnan puheenjohtajana.

Kääriäinen kuvasi paljastamaansa muistomerkkiä: se on valmistettu Savitaipaleella louhitusta pallograniitista ja painaa 5 tonnia. Muistomerkin kaiverukset kuvaavat Schmardenin taistelua, pioneeriaselajia ja jääkärien olennaisimpia tunnuksia. Ylhäällä on jääkäreitä kuvaava jääkärikunnia-

merkki, keskellä räjähdyskuvioksi tyylitelty auringonkehrä sekä pioneerien työkalut hakku ja kirves. Tekstinä on taistelupaikan nimi ja taistelun päivämäärä. Auringonkehrä kuvaa myös jääkärien perimmäistä tavoitetta, Suomen vapauden aamunkoiton turvaamista.

On erikoista, että jonkin toisen valtion edustajat pystyttävät muistomerkin toiseen maahan, sanoi Jääkärisäätiön puheenjohtaja Jukka Pennanen. Jotta tällainen erikoisuus onnistuisi, tarvitaan useita myönteisiä edellytyksiä. Ensiksikin syyn täytyy olla erityisen painava ja molemmissa maissa yleisesti hy-

Jatkuu seuraavalle sivulle.

Patsas on vielä peitetty, mutta pian paljastuspuhetta pitävä kenraalimajuri Juhani Kääriäinen poistaa peitteen. Kuva Pekka Sillanpää.

Jatkuu edellisistä sivuilta.

Paikalla oli jääkärilippu ja pioneerikoulun lippu. Patsaan vieressä oleva kuusi olisi monen mielestä pitänyt kaataa. Kuva Marti Porvali.

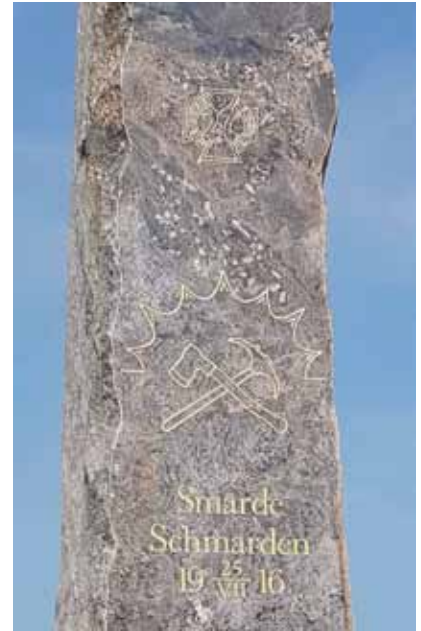
Kenraali Kääriäinen on paljastanut viisi tonnia Savitaipaleen pallograniittia yleisön nähtäväksi. Kuva: Puolustusvoimat.

väksyttävä. Toiseksi valtion, jonka alueelle muistomerkki pystytetään, pitää hyväksyä muistomerkin pystyttäminen. Kolmanneksi muistomerkin pystytyspaikan maanomistajan pitää hyväksyä toimi.

Tämä muistomerkki täyttää kaikki nämä edellytykset. Tärkeimpänä syynä on varmasti se, että me suomalaiset ja historiamme sekä jääkä-

rien rooli siinä on pitkälti riidatonta. On myöskin tärkeää, että ainakin EU:n sisällä eri valtioiden hyvinkin poikkeava historia ymmärretään ja erilaisuutta sallitaan.

Suomi itsessään on tästä hyvänä esimerkkinä, onhan meillä eri aikakausien muistomerkit sulassa sovussa keskenään eikä ikävempienkään vaiheiden muistomerkkejä ole kaadettu.

Ylhäällä on jääkärikunniamerkki, keskellä räjähdyskuvioksi tyylitelty aurin-gonkehrä sekä pioneerien työkalut hakku ja kirves. Tekstinä on taistelupaikan nimi ja taistelun päivämäärä. Kuva Pekka Sillanpää.

Schmardenin pioneirimuistomerkkin pystyttäminen 100 vuotta tapahtumien jälkeen osoittaa yleisesti sen, kuinka merkittävää roolia suomalaiset jääkärit ovat aikanaan näytelleet.

Latviassa on kaksi jääkärien taistelumuistomerkkiä

Jääkäreille on pystytetty useita muistomerkkejä ja muistolaattoja Suomeen, tänne Latviaan, Saksaan ja Ruotsiin. Suurin osa muistomerkkeistä on muistuttamassa siitä, että alueella tai paikalla on jotain tekemistä jääkärien kanssa. Niin on tämä Schmardeninkin muistomerkki, mutta tässä on lisäksi jotain ainutlaatuista, samoin kuin Riianlahden rannalla olevassa muistomerkissä. Molemmat ovat muistomerkkejä taistelusta; Riianlahdella taisteluvaiheesta syksyllä 1916 ja Schmardenissa yhdestä yksittäisestä taistelusta, sanoi Pennanen.

Merkittävä osuus Suomen itenäisyyden pelastamisessa ja turvaamisessa oli Saksassa koulutuksensa

Mukana juhlissa oli paljon pioneereja, kuten nämä kaksi majuri (res.) Rusilaa, isä Seppo ja poika Jukka. Kuva Jukka Knuuti.

Monumentti on paljastettu. Kunniavartiossa seisovat pioneerikadetit. Kuva: Martti Porvali.

saaneilla jääkäreillä sanoi Suomen valtionjohdon tervehdyksen esittänyt puolustusministeri **Jussi Niinistö**.

Jääkärit muodostivat valtiollisen vapautemme etujoukon, joka nousi taisteluun itsenäisen Suomen luomiseksi ennen muita ja muita rohkeammin.

Pioneerit on sotilaallinen termi, joka tarkoittaa teknisiin erikoistehäviin koulutettuja sotilaita. Toisaalta yleiskielessä pioneerit-sana tarkoittaa uranuurtajaa, edelläkävijää, esitaiteilijaa ja tienraivaajaa. Tätä kaikkea edustivat tällä paikalla sata vuotta sitten taistelleet suomalaiset jääkäripioneerit, sanoi Niinistö.

Jääkärit saivat sotilaskoulutuksensa ulkomailla, mutta käyttivät saamiaan oppeja Suomen itsenäisyyden hyväksi. Tästä on kyse tavallaan myös tämän päivän kansainvälisessä harjoitusyhteistyössä. Harjoittelemalla kumppanimaidemme kanssa me saamme oppia, jota voimme hyödyntää oman maamme puolusta-

misessa. Jääkärien historia osoittaa, että kansainvälinen yhteistoiminta ei ole uusi asia. Koko historiamme ajan kansainvälisellä yhteistoiminnalla on ollut merkittävä rooli puolustuksemme kehittämiseksi.

Maavoimien komentaja kenraaliluutnantti **Seppo Toivonen** kiitti Latvian valtiota, Enguren kuntaa sekä **Maris Bumanisia** (omistaa alueen jolle muistomerkki pystytettiin) siitä, että Suomen maavoimien ja erityisesti pioneeriaselajin perinteen vaaliminen on mahdollista täällä Smardessä arvokkaalla tavalla.

Lisäksi haluan kiittää Pioneeriaselajin liittoa aktiivisuudesta ja tarmokkuudesta muistomerkin valmistelussa ja loppuun saattamisessa. Tämä on erinomainen osoitus vapaaehtoisuuden ja maanpuolustushengen merkityksestä.

Maavoimien komentajana olen ylpeä siitä, että aselajini pitävät huolta juuristaan. Jääkäri liikkeen kokonaismerkitys Suomen puolustusvoimille

oli mittava. Siitä esimerkkinä ovat useat eri juhllisuudet nyt sata vuotta myöhemmin. Tämän muistomerkin avulla pidetään yllä sitä tärkeää perustaa, joka vie maavoimia ja pioneeriaselajia eteenpäin seuraavalle vuosisadalle.

”Olemme ylpeitä siitä, että jääkärilippu vihittiin Latviassa”

Olemme ylpeitä siitä, että juuri Latviassa, Liepajan Pyhän Kolminaisuuden kirkossa, 13. helmikuuta vuonna 1918 vihittiin ensimmäinen itsenäisen Suomen sotilaslippu, josta tuli koko Suomen armeijan lippu, sanoi Latvian valtionjohdon tervehdyksessä puolustusministeri **Raimonds Bergmanis**.

Kansoillamme ja valtioillamme on paljon yhteistä niin historiassa ja kulttuurissa ja myös arvoissa. Latvialaiset ja suomalaiset ovat pieniä kansoja, mutta henkisesti vahvoja.

Jatkuu seuraavalle sivulle.

Jatkuu edellisiltä sivuilta.

Molemmilla kansoillamme olemassaolon kulmakivi on vapauden ja itsenäisyyden kaipuu sekä kyky ja tahto puolustaa itsenäisyyttä jopa henkensä hinnalla!

Olen ylpeä siitä, että Smarden nimi pääsee maailmankartalle Suomen pioneerien välityksellä, sanoi tervehdyksessään Enguren kunnanjohtaja **Gundars Vaza**. Latvialaisten ja suomalaisten pieninä kansoina on tärkeää tuntea oma historiansa ja kertoa siitä tuleville sukupolville. Sanotaan ettemme löydä tietämme tulevaisuuteen ellemmme tunne menneisyyttämme. Tämän muistopaikan perustaminen todistaa vielä kerran sen, kuinka ylpeitä suomalaiset ovat omasta historiastaan, itsenäisyydestään ja valtiostaan, ja siitä että heillä on selkeä visio tiestä tulevaisuuteen.

Perinteistä ja uutta jääkärimusiikkia

Puheiden lomassa kuultiin jääkärimusiikkia, josta vastasi Kaartin Sotilassoittokunnan vaskiyhtye -johtajana päällikkökapellimestari, musiikkimajuri **Pasi-Heikki Mikkola**.

Oopperalaulaja **Heikki Aalto** esitti **Sam Sihvon** Jääkärien kaihon ja toi-

senä kappaleena Schmarden. Se on sovitettu saksalaisesta ensimmäisen maailmansodan aikaisesta pioneerilaulusta. Kysymyksessä on tämän sovituksen ensiesitys.

Lopuksi koko yleisö osallistui muistosoimiseen laulaen yhteislauluna Jääkärimarssin.

Tilaisuus päättyi kahvitarjoiluun, johon paikalla oli hyvät edellytykset. Muistomerkki sijaitsee Riikasta Liepajaan vievän A 10-tien varrella olevan Smarde Krog-kahvilan vieressä ja kahvila hoiti tarjoilun. Kahvin lisäksi virvokkeilla oli kysyntää, sillä tumma puku ja suuret kunniamerkit oli melkoisen lämmin asu tuuletossa ja helteisessä säässä.

Illalla tarjoilun taso parani, kun Suomen suurlähettiläs Olli Kantanen sekä jääkärien perinneyhteisöt järjestivät vastaanoton Suomen Latvian suurlähetystön puutarhassa.

Schmardenin päivä toi tullessaan ehkä uusia muotoja Suomen ja saksan väliseen yhteistyöhön. Vastaaotolla Saksan Pioneeriliiton puheenjohtaja eversti **Ortwin Timm** esitti yhteistyötä Saksan ja Suomen pioneerijärjestöjen välille.

Päälliköt patsaalla vasemmalta: Kenraalimajuri Jukka Pennanen, kenraalimajuri Sami Sihvo, kenraaliluutnantti Seppo Toivonen, Latvian puolustusministeri Raimonds Bergmanis, suurlähettiläs Olli Kantanen, puolustusministeri Jussi Niinistö, kenraalimajuri Juhani Kääriäinen, prikaatikenraali Pertti Laatikainen, kenraalimajuri Pertti Puonti sekä prikaatikenraali Jukka Sonninen. Kuva: Martti Porvali.

Kivipaasi nousee peltotasangosta

Ajo-ohje Shmarden pioneerimuseomerkille on yksikertainen: Ajetaan A10-tietä kohti Liepajaa. 51 kilometrin jälkeen tien oikealla puolella on pieni krouvi Smarde Krog. Kun tulee kahvilaan, ei voi olla huomaamatta parikymmenen metrin päässä olevaa viiden metrin korkeuteen nousevaa kivipaatta.

Krouvin omistaja Maris Bumanis on ollut kaukonäköinen salliessaan patsaan pystytyksen maalleen. Se takaa sen, että jokainen jääkäreiden jäljillä retkeilevä suomalainen pysähtyy patsaalla ja mitä todennäköisimmin nauttii jotain kahvilassa.

25.7. ei paikan ohi toki olisi voinut ajaa muutenkaan huomaamatta. Liikenne oli katkaistu tien toiselta kaistalta juhlayleisön ja erityisesti heidän pysäköityjen bussiensä vuoksi.

Väkeä oli paikalla parisataa henkeä. Puolustusvoimat oli edustettuna 50 sotilaalla. Kahden eri matkatoimiston bussit olivat tuoneet väkeä Suomesta ja Ilmavoimat lennätti Casa C 295-kuljetuskoneellaan myös lastillisen juhlayleisöä. Paikalla oli tietysti runsaasti jääkäriperinteen vaalijoita, mutta myös pioneereja, niin upseereja kuin reserviläisiä.

Patsasta ja sitä vartioivia jääkäriasuihin pukeutuneita kadettipioneereja kuvattiin runsaasti, kuten myös Latvian ja Suomen puolustusministerien kändenpuristusta patsaan edessä.

Monien silmää hiukan sairasti muistomerkin vieressä kasvava kuusi, joka ei ole mikään lajinsa rotuvalio.

Patsaan takana leviää vehnäpeltotassanko. Vilja näytti jo hieman ylikypsältä, sillä sen korjuuta oli lykätty, jotta ympäristö näyttäisi juhlien aikana mahdollisimman hyvältä.

Schmardenin päivää juhlittiin muuallakin kuin paljastetun muistomerkin äärellä

Aiemmin 25. heinäkuuta oli myös Klapkalnciemsissa kunnianositus. Siellä sijaitsevassa saksalaisessa sotilashaudassa on myös viiden alueen taisteluissa kaatuneen suomalaisen jääkäriin viimeinen leposija. Kortesjärven jääkärimuseon ja Kauhavan kaupungin sekä Hohenlockstadin museon seppeleen laskivat Jääkärimuseon johtaja Hanna Rieck-Takala sekä Hohenlockstadin museon johtaja Achim Jabush. Kuva Martti Porvali.

Korialla entisen Pioneerirykmentin alueella otettiin hieman förskottia, sillä siellä Schmardenin päivää, pioneerien vuosipäivää, vietettiin jo 23. heinäkuuta. Näin oli tehtävä, sillä juhlassa olleet jääkärilippu ja Pioneerikoulun lippu tarvittiin "oikeana" Schmardenin Latvian Smardessa. Juhlallisuudet aloitettiin Seppeleenlaskulla Pioneerimuistomerkillä. Sitä seurasi paraatikatselmus ja ohimarssi, joihin osallistuvat kaikki pioneereja kouluttavat pataljoonat ja erillisyyksiköt kalustoiheen. Ohjelmassa oli myös professori Martti Häikiön esitelmä aiheesta, koska Suomen puolustusvoimat perustettiin. Parole julkaisee esitelmän tuonnempana. Kuva: Puolustusvoimat.

Schmardenin päivä 1964

Pioneeriksi Knuuti komppanianpäällikön toimistoon, määräsi ryhmänjohtaja Salminen 25. heinäkuuta 1964 Parolannummella.

Ilmoittauduin päällikölle, joka määräsi: Pesulle ja ulosmenopuku päälle. Aikaa 10 minuuttia.

En muista oliko komppanialle kerrottu, mikä päivä oli. Mutta matkalla Hattulan hautuumaalle "Kosyrevan" takapenkillä se selvisi: on pioneerien vuosipäivä.

Hautuumaalle sitten me neljä pioneeriksi seisoimme kunniavartiossa

haudan ympärillä ja komppanian päällikkö laski haudalle seppeleen. Häpeä tunnustaa, etten ole selvittänyt, kenen jääkäripioneerin haudalla silloin oltiin.

TEKSTI: **Jukka Knuuti**

Kolumni • Jukka Pennanen

Jääkäriliike vaikutti ja vaikuttaa Itämeren piirissä

Jääkäriliikkeellä oli vahva kansallinen perusta, mutta se kytkeytyi alusta alkaen vahvasti eurooppalaiseen ja Itämeren alueen kokonaisuuteen. Jääkäriliikkeen viitekehystenä oli 1. maailmasota ja Saksan sekä Venäjän poliittiset ja sotilaalliset intressit. Ruotsi läheisenä naapurina liittyi vahvasti Suomen itsenäistymiskehitykseen ja jääkärien koulutuksen sekä taistelupaikkojen kautta nykyinen Latvia ja Viro ovat nekin kiinteä osa liikkeen historiaa.

Kiertäessäni autolla viime heinäkuussa Itämeren, sain ilahduttavasti todeta, kuinka jääkärien kansainvälinen henki elää ja voi hyvin edelleenkin Itämeren piirissä. Matkan aikana kävin Hohenlockstedtissa, joka kesäisessä asussaan toi mieleeni jääkärien hikiset marssit ja harjoitukset. Tapasin siellä pormestarin ja museon johtajan, joiden kanssa sovimme tulevasta Finnentagien järjestelyistä sekä muista tapahtumista Hohenlockstedtissa, josta toisaalla lehdessä tarkemmin.

Toinen ”jääkärikohte” oli Saksan Jalkaväkikoulu Hammelburgissa, jossa juhlimme kansainvälisessä seurassa Bundeswehriin Jalkaväkikoulun ja Saksan Jalkaväkiliiton vuosittaista

”Jalkaväen päivää”. Oli jälleen hienoa huomata, kuinka lämpimästi suomalaisiin suhtauduttiin. Huipentumana Saksan jalkaväen tarkastaja prikaatikenraali Johannes Hagemann kiitti muistolahjoin Perinneyhdistyksen kunniapuheenjohtajaa Asko Kilpistä ansioistaan suomalais-saksalaisesta yhteistyöstä. Perinneyhdistys ja Jääkärisäätiö muistivat vastaavasti jääkärihenkisin lahjoin Saksan Jalkaväkiliiton eroavia johtohenkilöitä. Samalla pääsimme tutustumaan ja luomaan henkilökohtaiset suhteet uusiin johtohenkilöihin, joista tuntui tulevan heti lämpimiä Suomen ja jääkäriliikkeen ystäviä.

Ajomatka Pohjois-Bayerista Puolan ja Liettuan kautta Latviaan päättyi keskelle viljavia peltoja Schmardeeniin, jossa muistomerkkivalmistelut etenivät mainiosti ja hyvässä hengessä. Aivan kuten Saksassa, toimi yhteistyö latvialaisten viranomaisten ja Suomen suurlähetystön kanssa mutkattomasti ja hienosti. Erityinen kiitos tästä Suomen latvian suurlähettiläs Olli Kantaselle. Itse paljastamisjuhla viikkoa myöhemmin oli jääkäriperinteelle suuri menestys, jota molempien maiden puolustusministerit juhlistivat läsnäolollaan ja hyvillä

puheillaan. Pääsimme jopa Latvian tärkeimmän valtiollisen TV-kanavan pääuutislähettykseen yli 5 minuutin pituisella informatiivisella, paikan päällä taitavasti tehdyllä raportilla. Jääkäriliike tuli laajasti tutuksi Latviassa ja yhteistyö Latvian suuntaan tulee jatkossa lisääntymään, kun mm. heidän kansallisen arkistonsa johto vieraillee jääkäriperinteeseen liittyen vielä tänä syksynä Suomessa.

On jääkäriperinteen osalta erittäin tärkeää, että meillä on aktiivisen kansallisen toimintamme lisäksi toimiva ja elävä kansainvälinen ulottuvuus. Se asemoi jääkäriliikkeen historian arvokkaaksi osaksi Euroopan kansojen yhteisiä ponnisteluja omien arvojemme puolustamiseksi. Se helpottaa meitä myös ymmärtämään sen, kuinka tärkeää meidän suomalaisten on pitää kiinni ja osaltamme olla kehittämässä eurooppalaisesta yhteistyötä. Oli hienoa ajaa autolla 8 eri Itämeren maan läpi, ilman että yhdenkään valtion rajalla olisivat rajaviranomaiset autoa pysäyttäneet. Toivottavasti myös tulevat polvet saavat nauttia samasta vapaudesta, jonka takuumiehiä jääkärit aikanaan olivat.

Perinneyhdistys suoritti Kainuun kesäretkellään keskipitkän oppimäärän Kuhmon sotahistoriasta

Perinneyhdistyksen Kainuuseen suuntautuneen kesäretken kohteena olivat Kuhmon taistelut talvisodassa. Historiaan mentiin kauemmaksi aina Täyssinän rauhaan 1595. Nykyaikaa edusti Kainuun prikaatin esittely sekä Kajaanin runsaat kulttuurinähtävyydet. Kainuun osaston tuore puheenjohtaja **Tero Kinnarinen** oli pannut hösseliksi ja yhteensä 36 hengen retkeläisjoukko saattoi nauttia paitsi sotahistoriasta, avarista maisemista ja raikkaasta luonnosta. Eikä sadekaan päässyt pahasti haittaamaan ohjelmaan, sillä ennustukset runsaasta vedentulosta eivät onneksi toteutuneet.

Retki alkoi Kainuun prikaatista. Majuri **Lassi Piirainen** esitteli auditoriossa prikaatin, joka on varusmiesmäärältään Suomen suurimpia

maavoimien joukko-osastoja. Prikatissa varusmiespalveluksen suorittaa vuosittain noin 4 000 varusmiestä.

Prikaatin nykypäivästä lähdettiin bussilla kohti Kuhmoa ja talvisotaa. Pian lähdön jälkeen saatoimme aavistaa, että päivä tulisi etenemään opintojen merkeissä. Kuhmon talvisodan taisteluja tutkinut Piirainen jakoi jokaiselle mapin, jossa oli testiä ja karttoja kymmeniä sivuja.

Mutta jos armeija marssii vatsallaan, niin tekee myös kesäretki-joukko. Kuhmon Kalevala-hotellissa lohikeittoa kauhoessa totesimme että hotelli voi todella olla sekä tyyliltään ja maisemien hyväksikäytön avulla olla upea ja viihtyisä toisin kuin Kajanus-hotellimme Kajaanissa.

Lohikeiton voimin lähdimme kohti taistelumaaston. Bussissa Piirainen

opastaa: Avatkaa kansio kohdasta 2 ja katsokaa ensimmäistä karttalehteä. Tutkimme samaa materiaalia, jolla opetetaan Kainuun prikaatin upseerikolkelaille Kuhmon sotahistoriaa. Bussilasti väkeä kuunteli luentoja ja käänteli mapin sivuja ohjeiden mukaan.

Historia muuttui todellisuudeksi, kun astuimme bussista tiikusateeseen Jyrkänkoskella. Näin pitkälle, vain runsaan kymmenen kilometrin päähän Kuhmon kirkonkylästä Neuvostoliiton 54. vuoristodivisioonaa eteni talvisodan alussa. Rivistön loppupää oli Löytövaarassa, 40 kilometrin päässä.

Jatkuu seuraavalle sivulle.

Sade yritti aika ajoin hiukan häiritä ohjelmaa. Mutta emmehän me sokerista ole. Sateenvarjo oli kuitenkin suosittu varusleine. Rajajylluutnantti Remes kertoo rajatilanteen rauhallisuudesta. Kuva Jorma Ignatius.

Jatkuu edellisistä sivuilta.

Majuri Piirainen oli mainio oppaamme ja opettajamme. Tässä hän kertoo tapahtumista Jyrkänkoskella. Tällä paikalla oli talvisodassa kuvassa näkyvä 37mm:n Bofors panssaritorjuntatykki. Kuva Jukka Knuuti.

Hovikuvaajamme Jorma Ignatius virantoimituksessa. Muistaako joku nähneensä hänet ilman kameraa ja siviilivaatteissa. Jorman takana Mikko Piirainen ja Kari J. Talvitie. Kuva Jukka Knuuti.

Jyrkänkoskella oli entistettyä puolustusasemaa ja sotaromua: piikkilankaesteitä ja kiviesteitä panssareille. Näytillä on neuvostoliittolainen T 26 panssarivaunu, tykkejä, autonromuja, kranaatinheitimiä. Onpa malliksi tuotu yksi moderni kanuunakin. Neuvostovalmistetta sekkin, mutta ihan rahalla ostettu. Ei sotasaalista, kuten alueen muu sotakalusto.

Hyökkääjän ja puolustajan roolit vaihtuivat Kuhmossa

Kuhmossa hyökkääjän ja puolustajan roolit vaihtuivat. Kun hyökkäävä joukko oli saatu pysäytettyä, paloitteltiin se pienempiin osiin katkaisemalla tie. Tällaisia piiritettyjen joukkojen alueita kutsuttiin moteiksi. Niissä maahan hyökänneet neuvostojoukot yrittivät torjua nyt hyökkääjiksi muuttuneita suomalaisia vastaan.

Jatkamme matkaa ja seuraavan kerran pysähdymme Saunajärven itäpäädessä. Siellä oli Luvenlahden motti, jota suomalaiset piirittivät ja paloittelivat, mutta josta osa piti puoliaan rauhantuloon saakka.

Sauna- ja Alasjärven kannaksella käydään katsomassa entistettyjä puolustusasemia. Suomalaiset tekivät

ne ennen talvisotaa, mutta joutuivat luopumaan niistä ylivoimaisen vihollisen edessä. Sodan paradoksi oli, että pian noissa samoissa asemissa oli motitettuja neuvostosotilaita, joita suomalaiset yrittivät häätää pois. Mottien laukaiseminen oli vaikeaa ja aiheutti tappioita. Neuvostojoukot olivat ehtineet linnoittautua ja suomalaisilla oli kovin niukasti raskasta tulta linnoitteiden pehmittämiseen.

Saunavaaran asemista löytyi vieraskirja, johon tietysti pantiin nimet. Ihan kaikkien puumerkkejä ei saatu, mutta 27 nimeä oli ihan sopiva määrä JP27:n perinneyhdistyksestä.

Meiltä oli kerätty syntymäajat, sillä olimme jatkamassa matkaamme aivan itärajalles saakka. Kilometriä ennen rajaa oli puomi ja taulu, jossa luki viidellä kielellä: Seis. Stop. Rajavyöhyke. Pääsy ilman lupaa kielletty. Mutta meilläpä oli lupa ja rajamiesten kanssa saatoimme edetä aivan rajalinjalle saakka.

Täyssinän rauhan 1595 rajakivet ovat paikallaan

Päämääränämme oli Täyssinän rauhan 1595 rauhan rajamerkki, kaksi isoa kiven. Kivet sijaitsevat keskellä

Seis. Stop. Rajavyöhyke. Pääsy kielletty ilman lupaa. Ja sama neljällä muulla kielellä. Tuliko selväksi? Kuva Jukka Knuuti.

Suomen ja Venäjän rajalle hakattua rajalinjaa. Täyssinän rauhan raja merkitsi aikanaan Suomen alueen lähes tuplaantumista, sillä siihen asti voimassa ollut Pähkinäsaaren rauhan 1323 raja päättyi Pohjanlahteen laskevaan Pattijokeen. Nyt raja siirtyi Jäämereen laskevaan Paatsjokeen.

Historianopettaja koulussa väitti, että ruotsalaiset huijasivat venäläisiä erehdyttämällä jokien nimissä. Pattijoki ja Paatsjoki kun ovat aika samanlaisia nimiä.

Nyt rajalla on rauhallista, kertoi rajajililuutnantti Remes. Suomen sinivalkoista ja venäjän punavihreää puomia ei juuri tarvitse nostella. Viimeksi oli joku yrittänyt ylittää rajan tällä kohtaa joku kymmenen vuotta sitten. Toki partiot ovat nytkin liikkeellä koira mukanaan, vaikka rajaa valvotaankin kameroin.

Liikkeellä ollut partio oli raportoinut havaituista venäläisistä rajavartiojoista, jotka olivat omalla puolel-

Ei hullumpi selfie. Taustalla Täyssinän rauhan 1595 rajakivi. Kuva Jorma Ignatius.

laan.... marjassa, kertoi Remes.

Rajalta palatessa noudatettiin eri reittiä ja ajettiin Kälkäsen, Vetkon ja Kesselin kautta. Näihin hupaisiin nimiin liittyy sodan todella synkkää historiaa. Neuvostoliitto lähetti helmikuussa 1940 noin 2000 miehen suuruisen hiihtoprikaatin moteissa olleiden aseveljiensä avuksi. Muutaman päivän ankarissa taisteluissa tuo Dolinin hiihtoprikaati tuhottiin käytännössä viimeiseen mieheen Kälkäsen rannalla Vetkon kapeikossa ja Kesselin talon pihapiirissä. (Maanpuolustuskorkeakoulun sotahistorian professorina oli jokin vuosi sitten Pasi Kesseli. Kysyin häneltä, liittykö tuo talon nimi hänen henkilöhistoriaansa. Hän sanoi joutuneensa hyvin moneen kertaan vastaamaan, että ei liity.)

Päivän ohjelmaan sisältyi muitakin hupaisia nimiä, kuten Reuhkavaara ja Loso. Ne olivat motteja Saunajärven tien varressa. Reuhkavaara saatiin laukaistua mutta Loso piti puoliaan rauhan tuloon saakka.

Ikään kuin kertauksena maastokäyntien jälkeen poikettiin paluumatkalla vielä Kuhmon kirkolla olevaan Talvisotamuseoon. Museon periaatteessa hyvin iso maahan

kaivettu korsu, kuten päivän teemaan hyvin sopi. Esineistö oli edustavaa ja hyvin esille pantu. Mutta päivä oli ollut pitkä ja Kuhmon sotaa ollut ihan riittävästi, niin että hyvin saatoimme hieman lyhentää museokäyntiä ja kääntää bussin keulan kohti Kajaania ja illallista.

Kajaanissa ohjelmassa kulttuuria ja jääkäreitä

Kesäretki jatkui sunnuntaina Kajaanissa enemmän kulttuurin merkeissä. Tero Kinnarinen oli suunnitellut kiertokäynnin hyvin kävijäystävälliseksi, sillä kaikki kohteen sijaittivat runsaan kilometrin kävelyreitillä varrella kaupungin läpi virtaavan joen kahta puolta.

Kajaani voi ylpeillä monilla suurmiehillä ja heidän muistomerkeillään. Retki sopi hyvin aloittaa kaupungin perustajan **Pietari Brahen** patsaalta. Tämä Suomen kenraalikuvernööri muistetaan sanoistaan: minä olin maa ja minä maahan tyytyväinen. Hänet muistetaan hyvänä miehenä ja hänen aikaansa kutsuttiin kreivin ajaksi.

Jatkuu seuraavalle sivulle.

Rajalla on varsin rauhallista. Kuva Jorma Ignatius.

Jatkuu edellisistä sivuilta.

Seuraavaksi siirryttiin **Eino Leinon** patsaalle. Kajaanilaiset pitävät häntä omana poikanaan, sillä vielä silloin nimellä Armas Einar Leopold Lönnbohm tunnettu tuleva runoilija on syntynyt Paltamon Paltaniemellä, joka on nykyisin osa Kajaania. Lisäksi hän aloitti koulunkäyntinsä Kajaanin alkeiskoulussa. Hyvin turistioppaan roolin omaksunut Tero Kinnarinen kertoi meille Eino Leinon melko lyhyeksi jääneestä melko traagisesta elämästä (47 vuotta).

Hyvin toisenlaisesta kulttuurista kertoi **Heikki Savolaisen** portin muotoinen kivinen muistomerkki.

Kenraalikuntaa. Pertti Laatikainen ja Pertti Puonti. Kuva Jorma Ignatius.

Olympialaisten aikaa kun retkipäivinä elettiin eikä mitaleista ollut tietoaakaan oli hyvä muistella Suomen kaikkien aikojen menestyksellisintä voimistelijaa, joka voitti aikaan yhdeksän olympiamitalia: kaksi kultaa, yhden hopean ja kuusi pronssia. Savolainen oli koulutukseltaan lääkäri ja toimi sodan ajan rintamalääkärinä lopulta lääkintämajurina. Hän asettui

sodan jälkeen asumaan Kajaaniin, missä toimi kaupunginlääkärinä. Hän säilytti pitkään kuntonsa ja vielä 70-vuotiaana kykeni tekemään rekilä jättiläisen.

Kivenheiton päähän Savolaisen kiviportista siirryttiin toisen lääkärin patsaalle. Tämäkin lääkäri tunnetaan

Kuhmon Talvisotamuseo oli kuin rinteeseen kaivettu korsu. Näyttely on vetänyt Annele Bystroffin ja Asko Kilpisen mielteliäksi. Kuva Jorma Ignatius.

Tässä ollaan Kilpelänkankaan taistelun muistomerkillä. Monumentin laatussa on teksti: Talvisodassa Kuhmossa 1939-1940 kaatuneiden sankarivainajien muistolle. Näillä kunnalla Suomen mies puolusti järkkymättömästi isänmaataan. Olkoon heidän tekonsa tulevia sukupolvia velvoittava. Patsaan pystyttivät aseveljet 10.8. 1958. Vasemmassa reunassa puheenjohtaja Pertti Laatikainen sekä majuri Lassi Piirainen. Kuva: Jorma Ignatius.

Kajaanin kaupunkikierröksellä Heikki Savolaisen muistomerkillä. Vasemmalta Timo Tulosmaa, oppaana Tero Kinnarinen, portin takana Arno Hakkarainen, etualalla Jukka Knuuti ja Asko Kilpinen, oikean pylvään edessä Annele Bystroff ja Kari J. Talvitie, hänen takanaan Sami Kinnarinen ja Marjut Kinnarinen. Sitten Jouko Ollankeitto ja Kyösti Tamminen. (Anteeksi, etten tunnista kaikkia. toim. huom) Kuva Jorma Ignatius.

Kajaanin jääkäripatsas oli sopivasti viimeinen kohde kesäretken ohjelmassa. Ensio Seppänen sai 1982 ensimmäisen palkinnon Kajaanin jääkäripatsaskilpailussa ja patsas oli paikallaan jo seuraavana vuonna. Kuva Jorma Ignatius.

paremmin muista ansioista. Hyvä jos aina edes muistetaan, että Kalevalan kokoaja **Elias Lönnroth** oli koulutukseltaan lääkäri. Hän hakeutui piirilääkäriksi Kajaaniin, josta oli helppo päästä Karjalan laulumaille kokomaan runoja ja säkeitä Kalevalaan. Lönnroth asui Oulujärven lähellä Hövelön talossa, joka muutamaa vuosikymmentä myöhemmin oli toisen Kajaaninjoen rantapuistoon patsaan saaneen runoilijan, Eino Leinon koti.

Lönnrothin patsaan vieressä on entinen Kajaani-yhtiön johtajan mahtava virkatalo, joka tosin nyt toimii ravintolana. Talo on mahtinsa aikana toiminut merkkihenkilöjen, kuten **Leonid Brezhnevin** yöpymispaikkana. Myös **Urho Kekkosen** on yöpynyt rakennuksessa. Kyllä Kekkosenkin

patsaansa Kajaanissa on, mutta se ei kuulut tällä kertaa ohjelmaan.

Jokilaaksoa hallitsee luonnollisesti Kajaanin linna tai paremminkin sen rauniot. Venäläiset valloittaja räjäyttivät linnan Ison vihan aikana 1716. Linnanraunion yli kulkee silta. Pohdimme joukolla sillan sopivuutta linnan päällä. Nykyinen silta on rakennettu 1937, jolloin suhtautuminen muinaismuistoihin saattoi olla suurpiirteisempää. Toisaalta linnasaaresta on aina kulkenut silta joen sekä etelä- että pohjoisrannalle.

Linnan kautta kulkeneella sillalla oli osuutensa myös jääkärihistoriasa, sillä Tero Kinnarisen mukaan noin 300 jääkäriksi mennyttä on kulkenut sillan kautta. Etappireitti jatkui Kajaanista Hallan taloon Hyrynsalmella, jossa sielläkin joku retkeläinen

ennätti pistäytyä. Osa Saksaan menijöistä yöpyi Kajaaninjoen rannalle edelleen olevassa mökissä. Nyt talon seinässä on laatta: Tätä taloa käyttivät Suomen jääkärit ja aktivistit majoikkanaan vuosina 1915-1917 taikoillaan jääkäripataljoonan 27:ään. Laatan kiinnittivät v. 1962 Kainuun reserviupseeri ja aliupseeri.

Perinneyhdistyksen kesäretki päättyi sopivasti mökin vieressä olevalle komealle jääkärimuistomerkillle. Patsaassa maalaismies opastaa jääkäriä hänen vaellusreitillään. Patsaan jalustassa on kahden punagraniittisen kiven välissä musta kiilan muotoinen kivi, joka katkaisee jalustassa oleva kahleketjun. 1983 paljastettu patsas on taiteilija Ensio Seppäsen käsialaa.

TEKSTI: **Jukka Knuuti**

Schmarden – jääkäripioneerien hyökkäystaistelusta 100 vuotta

Keskiyöllä 25. heinäkuuta 1916 Schmardenissa alkanen hyökkäyksen tavoitteena oli tuhota venäläisten eteentyönnetty asema. Hyökkäys onnistui suunnitellusti ja suomalaiset jääkäripioneerit suorittivat tehtävänsä rohkeasti ja kunniaakkaasti.

Misse-joen rintamalohkolla Jääkäripataljoona 27:n Pioneerikomppania toimi ajan oloon tyyppisesti varustetuissa ja pataljoonan reservinä. Mutta heinäkuussa suomalaisen jääkäripataljoonan pioneerikomppania sai tehtävän, joka muutti arjen rutiineja merkittäväällä tavalla. Tehtävänä oli nimittäin lähteä tukemaan saksalaista reservijääkäripataljoonaa väkivaltaisessa tiedusteluhyökkäyksessä (Gewaltsame Erkundung).

Pataljoonan komentaja majuri Maximilian Bayer ei lähtökohtaisesti hyväksynyt pataljoonan yksiköiden käyttöä pataljoonasta erillään, koska hän pelkäsi alistettavien osastojen joutuvan tilanteisiin, joissa niitä käytettäisiin vaarallisiin tehtäviin ja joissa suomalaiset saattaisivat kärsiä huomattavia tappioita. Bayerin vastustavasta kannasta huolimatta pioneerikomppania lähti 23.7. alistettavaksi saksalaiselle jääkäripataljoonalle tehtävään, joka oli venäläisten eteentyönnetyn aseman tuhoaminen ja linnoitteiden täyttäminen. Saksalaisen käytännön mukaan taistelu-tehtävä edellytti erikoiskoulutuksen saaneiden pioneerien jakamista siten, että 2-3 pioneeria sijoitettiin jokaiseen jalkaväkiryhmään.

Aikalaispiirros Schmardenista. Toisella jääkäriellä on kivääri, toisella hakku. Jääkärien tehtävä hyökkäyksessä oli tuhota venäläisten eteen työnnetty asema.

Suomalaisten lähes 200-miehinen pioneerikomppania alistettiin heinäkuun 24. päivä saksalaiselle Reservijääkäripataljoona 1:lle. Pioneerikomppaniaa johti luutnantti Basse, koska päällikkönä toiminut kapteeni Walter Just ei terveysyistä päässyt johtamaan komppaniaansa, mistä hän, ja koko komppania, olivat pahoillaan.

Heinäkuun 24. kello 16 pioneerikomppania lähti marssille Schmardenia kohti. Linnunteitse matka oli

lyhyt, mutta kun salaamissyistä "kierrettiin kaikki rotkot ja metsänreunat", kertyi matkaa noin 15 km. Marssia helpotti se, että jääkäreille myönnettiin ennen kokemattomia vapauksia, napit saivat olla auki ja kivääriä sai kantaa miten halusi. Tehtävän luonne edellytti myös kaikenlaisten tunnusten poisjättämistä, "palkkakirjamme, 27-numerolapulla varustetut olkalappumme, kuolinmerkkimme ja yleensä kaikki, mikä saattoi ilmaista kansallisuutemme, meidän oli jätet-

tävä pois; samoin tornisterit” (Bertel Paulig ym. SJ II).

Pioneerit jaettiin saksalaisryhmiin

Noin klo 20 saavuttiin Skudren talon luo, missä tutustuttiin uusiin aseveljiin. Nämä tietenkin olivat ymmällään oudoista tulokkaista, jotka puhuivat outoa kieltä, mutta kantoivat jääkärien univormua (JP 27 oli ainut saksalainen jääkäripataljoona, jossa oli pioneerikomppania). Pioneerit jaettiin saksalaisten jääkäri-ryhmiin. Suomalaisia jakaminen saksalaisryhmiin ei miellyttänyt lainkaan, he pitivät sitä epäluottamuksen ilmauksena. Res. JP 1 oli lisäksi maineikas ja omanarvontuntoinen itäpreussilainen valiojoukko, jonka miehet kertoivat osallistuneensa jo 30-40 hyökkäykseen. Esiintyi pientä sanasotaa, jossa suomalaiset pärjäsivät sangen hyvin. Kun esimerkiksi jääkäri Keinäselältä kysyttiin, mitä hän aikoi tehdä saamallaan piikkilankasaksilla, Keinänen vastasi – ”lyön, jos kohdalle sattuu”. Joku toinen vastasi saksalaisen aliupseerin kysymykseen pelottaako häntä, Bismarckin sanoja muuntaen: ”Me suomalaiset pelkäämme ainoastaan Jumalaa, muuten emme yhtään mitään koko maailmassa!” ”Wir Finnen fürchten nur Gott, sonst nichts in der ganzen Welt!”. Näin hiljaa jutustellen ja tuttavuutta tehden marssittiin kohti lähtöasemaa, johon saavuttiin klo 23.00.

Venäläisten eteentyönnetty asema sijaitsi noin 800 metrin etäisyydellä saksalaisten linjasta ja 600 metrin päässä venäläisten asemista. Keskiyöllä, kuun sirpin valaistessa pilvien lomasta, oltiin Schmardenin kylän eteläpuolella, etulinjan rintavarustuksen takana hyökkäysvalmiina.

Hyökkäys alkoi tasan klo 24.00

Ensimmäinen aalto, jossa eteni noin puolet jääkäripioneereista, pääsi huomaamatta omien esteiden läpi ja aina 300 metrin päähän vihollisesta, joka sitten avasi tulen. Ensimmäinen aalto pääsi pureutumaan vihollisen

Nyt Schmardenin taistelukentällä on rauhallista. Muistomerkki on paljastettu ja sen edessä Kaartin soittokunnan vaskiyhtye kapellimestarinaan musiikkimajuri Pasi-Heikki Mikkola. Kuva Pekka Sillanpää.

miehitykseen ja alkoi käsikämmä. Suomalaiset pioneerit iskivät ja pistivät sydämensä halusta. Gruppenführer Jaatinen sai piston käsivarteensa, mutta onnistui surmaamaan vastustajansa pistoolillaan. Gruppenführer Sarlin otti kaksi vankia. Tilanne kallistui pian saksalaisten ja jääkäripioneerien eduksi ja toinen aalto, joka seurasi tiiviisti ensimmäistä, pääsi hävittämään vihollisasemia.

Noin tunnissa tehtävä oli selvä. Työ lienee jäänyt puolinaiseksi, ainakin monet suomalaiset olivat hyökkäyksessä heittäneet hankalat lapionsa pois. ”Tappelemaanhan sitä oli tultu, eikä lapiotöihin.” Kaatuneet ja haa-

voittuneet mukanaan, vahvan tulikatton suojaamana hyökkääjät palasivat pääaseman suojaan. Suomalaiset lääkintämiehet Hilfsgruppenführer Lindroth ja jääkärit Pesonen ja Laakso osoittivat tässä raskaassa työssä erityistä tarmokkuutta. Kuusitoista vankia tuotiin mukana, suomalaiset näistä viisi (saksalaisen lähteen mukaan vankien kokonaismäärä oli 18).

Hyökkäys onnistui voittopuolisesti suunnitelman mukaan ja tehtävä saatiin täytettyä. Osa joukoista eteni kuitenkin nopeasti ja liian lähelle venäläisten asemia, jolloin ne saivat

Jatkuu seuraavalle sivulle.

vastaansa vihollistulen lisäksi myös oman tykistön ja kranaatinheittimistön tulivaikutuksen. "Kehrt marsch"-komentojen mukaisesti joukot vetäytyivät hyvässä järjestyksessä omiin aseisiin haavoittuneet ja vangit mukanaan, joita myös suomalaiset olivat saaneet hyvän joukon.

Fält sai sekä rautaristin että puuristin

Aamun sarastaessa sanitäärit kokosivat haavoittuneita ja kaatuneita, joiden joukosta löytyi myös yksi jääkäri, räjäkyläläinen merimies Paavo Heikki Kinnunen. Lisäksi todettiin, että jääkäri Matti Jaakko Fält puuttui joukosta. Hän harhaili haavoittuneena (toisen silmänsä kiväärinkuulasta menettäneenä) "ei kenenkään"-maalla ja vihollisen puolella kolme päivää, kunnes löysi omien puolelle. Keittiömiehenä toiminut Fält oli vaatinut päästä hyökkäykseen mukaan aikomuksenaan hankkia joko rautaristin tai puuristin. – Hän sai molemmat, menehdyttyään saamiinsa vammoihin lähes vuotta myöhemmin sotasairaalassa Hannoverissa. Suomalaisia jääkäreitä haavoittui Fältin lisäksi yhdeksän.

Saksalaisten tappiot olivat 12 kaatunutta ja 41 haavoittunutta, siis varsin huomattavasti suomalaistappioita raskaammat. Kokonaistappiot kertovat myös yöllisen taistelun rajuudesta. Menestyksenkäs hyökkäys mainittiin saksalaisen 8. Armeijan päiväkäskyssä.

Suomalaisten erinomainen taistelukunto huomioitiin saksalaisten esimiesten kiitosten lisäksi myös kunniamerkein. Rautaristejä suomalaiset saivat kaikkiaan kahdeksan kappaletta. Taisteluissa kunnostautuneista palkittiin jääkäri Fältin lisäksi II luokan rautaristillä Hauptzugführer Jern-

ström, joka osallistui vapaaehtoisena taisteluun, Oberzugführer Mandelin, Zugführer Savonius, gruppenführer Sarlin sekä jääkäri Pesonen. Myöhemmin saivat rautaristin Schmardenin ansioista vielä Zugführerit Solin ja Hanell.

Taistelun merkitys

Schmardenin taistelu oli yksi Jääkäripataljoona 27:n merkittävimpiä, vaikka siihen osallistui ainoastaan pioneerikomppania. Merkittäväksi taistelun tekee erityisesti se, että jääkäripataljoonan osa osallistui puhtaaseen hyökkäystaisteluun, vieläpä tuon ajan taistelukentän moderniin iskuosastohyökkäykseen (Stosstrupentaktik).

Aluevastuussa olleen 29. Landwehrprikaatin komentaja kenraaliluutnantti Otto Wyneken ja jääkärien omat esimiehet, majuri Bayer ja pioneerikomppanian päällikkö kapteeni Just esittivät komppanialle kiitoksensa ja ylistivät sen taistelutahtoa: "Emme tienneet, millaisia suomalaiset ovat taistelemaan. Nyt tiedämme: suomalaiset ovat hyviä sotilaita". Pioneerikomppanian palatessa pataljoonansa yhteyteen "katseli koko pataljoona pioniereja erityisen kunnioittavasti. Nämä taas esiintyivät vaatimattomasti ja "ihmettelivät sitä ylistystä ja kunniaa, mikä heidän osakseen, kylläkin aiheesta, oli tullut" (Heikki Nurmion päiväkirjasta). Ihmeitten ihmeeksi mainitaan myös se, että tunnettu raittiusmies Bayer tarjosi rommigrogit Gallingissa koko komppanialle.

Professori Matti Lauerma arvioi taistelun merkitystä seuraavasti: Schmardenin taistelu jäi jääkäripataljoonan historiassa ainutlaatuiseksi tapaukseksi, ainoaksi hyökkäystaisteluksi, johon jääkärit näin suurena

Schmardenin päivä

25. heinäkuuta suomalaisissa pioneerijoukoissa vietetään aselajin perinnepäivänä "Schmardenin päivää". Tuolloin kunnioitetaan taisteluun osallistuneita jääkäripioneereja, jotka muodostivat itsenäisen Suomen pioneeriaselajin ytimen.

"Schmardenin päivää" on juhlittu tauotta myös sota-aikana. Jääkäripioneerien esimerkki velvoittaa myös tämän päivän pioneerijoukoissa, joissa aselajikohtaisen kyvykkyyden lisäksi koetaan myös jalkaväen taistelutaitojen hallitseminen kunnia-asiana.

joukkona osallistuivat. Sen tuottamat tappiot olivat pataljoonan muualla kärsimiin verrattuina raskaat, mutta Schmardenissa saavutettu taistelukokemus, itseluottamus ja maine olivat varmasti hintansa arvoiset.

TEKSTI: **Vesa Valtonen**
everstiluutnantti, sotatieteen tohtori

Eiväthän sodassa kaikki kuole

I.A Kauranen, HAKKU 1997: Me suomalaiset pioneerit olimme mukana ehkä vaikeassakin tehtävässä.--- Jotkut (saksalaiset) noin 40 taistelun veteraanit katselivat meitä pilkallisesti, meitä häveti. --- Yöllä klo 2300 lähdimme etulinjaan, saksalaiset hiukan hälisten, suomalaiset vaiti astellen. Saksalaisten uteluihin tuskin vastattiin. --- Kellot oli tarkistettu ja pistimet kiinnitetty, kun klo 12 yöllä ensimmäisen portaan tummat varjot solahtivat rintavarustuksen yli. --- Yhtäkkiä edestämme kuului hätäisiä laukauksia, joilla venäläinen vartiomies toteutti hälytyksen. Valoraketit sähisivät taivaalle. Koko rivistö heittäytyi maahan. Alkoi huikea tulitus. Leikkiin yhtyivät konekiväärit, myöhemmin tykistökin. Vaikka olimme vasta 200 metrin päässä venäläisaseista, sieltä heitettiin myös koko ajan käsikranaatteja. Koko kentän täytti ääretön pauhu. Eteneminen oli keskeytynyt. Tuntui siltä, ettei tästä kukaan elävänä selviä. Mutta kaikkeen tottuu, kaikkeen turtuu. Hetken päästä minulta, 20-vuotiaalta poikaselta, pahin kammo häipyi. Täytyi vain vakuuttaa itselleen, että eiväthän sentään kaikki sodassa kuole.

Iskettiin hakulla ja kiväärinperällä

VH Vainio Hakku-lehti 7/1928

Kentän puolivälissä laukesi vihdoon jännitys. Koko hyökkäyslohkolla, aivan kuin edeltäpäin sovitusta merkistä, alkoi ryssien asemista yhtä aikaa kiivas kivääri- ja konekiväärinperä, johon yhtyivät myös tykistöpatterit. Kuului komento: maahan. Heittäydettiin maahan ja kuunneltiin kuulien soittoa. Ne vihelsivät korvissa, iskivät maahan eteen, taakse ja sivuille niin, että maa vavahteli. Ensimmäiset hetket tuntuivat ensikertalaiselta oudoilta, sillä makaava ampumaketju näytti magneettisesti vetävän kaikki kuulat puoleensa. Mutta tuo outous katosi pian. Jo ensimmäisen syöksyn jälkeen tuntui turvalliselta. --- Eteneminen kävi niin nopeasti, että oman tykistön sulkutuli teki aukkoja ensimmäiseen hyökkäysaaltoon. --- Hyökkäys oli niin raivokas, että ryssien vastarinta ei kyennyt sitä pysäyttämään. Iskettiin hakulla ja kiväärin perällä pioneerien sahapistinten tehdessä tuhoisaa jälkeä. --- Vastustaja työnnettiin pois asemistaan ja ryssien varustukset hävitettiin perustuksiin myöten.

Srapnellit räiskyivät ja lauloivat

Väinö A Tojkander (Matti Lackman: Suomen vai Saksan puolesta?)

Meidät oli hajoitettu saksalaisten I:sen jääkäripataljoonan miesten joukkoon. Schwermasimme stellungin takana ja asetimme pistimet päälle. Minä olin toisessa linjassa. Kohta nousimme rintavarustuksen ylitse ja aloitimme hiipiä kohti ryssiä toisessa kädessä lapio ja toisessa kivääri. --- Tarkoitus oli yllättää vihollinen ja hävittää sen stellungin. Vasemmalla flingelillä oli jo kivääri ja käsigranaattituli täydessä vauhdissa. Teimme sprungin jolloin tapasimme ensimmäisen linjan erään ojan varrella, silloin alkoi äkkiä ryssä ampua.

Yhtä vinkumista, suhinaa ja räiskettä. Tuntuihan se vähän oudolta, mutta eteenpäin juostiin. Eräs luutnantti huusi kolmatta zugia takaisin ojaan ja me painuimme sinne uudestaan. --- Eräs linja kuului hurraavan, se oli siis hyökännyt ryssän kimppuun. Odotimme käskyä eteenpäin, mutta mitään ei kuulunut, Lopulta huudettiin: Kehrt marsch! etulinja perääntyi siis jo. Srapnellit räiskyivät ja lauloivat, masinakiväärit syytivät tulta minkä kerkesivät ja granaatit ulvoivat ja jyrähtelivät. Oli vähän ilkeä kääntää selkensä mokomalle elämälle, mutta ei auttanut. Otimme välillä vielä kerran stellungin ja painuimme sitten rintavarustuksen taa.

Kahdeksasta jääkäripioneerista tuli kenraali

Schmardenin taisteluun osallistuneista pioneereista kahdeksan kohosi kenraalikuntaan ja palveli myös pioneeriaselajin ulkopuolella. Kahdesta tuli Mannerheim-ristin ritari.

Autti, Pietari Aleksanteri
Kenraaliluutnantti,
Mannerheim-ristin ritari

Talvisodassa JR 39:n komentajana Laatokan Karjalassa.

Välirauhan aikana 8. Prikaatin komentajana.

Jatkosodassa komensi ensin JR 8:aa Laatokan Karjalassa, Aunuksessa ja Syvärillä. 1942 otti komentoonsa 3. Prikaatin Maaselän lohkolla ja vuodesta 1943 sodan loppuun hän komensi 4. divisioonaa Maaselän Kannaksella ja Karjalan Kannaksella.

Sodan jälkeen Perä-Pohjolan sotilasläänin komentajana ja myöhemmin 1953 asti 3. Divisioonan komentajana.

Blick, Aarne Leopold
Kenraaliluutnantti,
Mannerheim-ristin ritari

Talvisodassa komensi ensin Os. Blickiä sitten 10. Divisioonaa ja 7. Divisioonaa Karjalan Kannaksella.

Välirauhan aikana toimi aluksi erityistehtävissä III AKE:n esikunnassa ja sen jälkeen 3. Divisioonan komentajana. 1940-41 hän komensi Itä-Savon Sotilasläänin.

Jatkosodassa komensi 2. Divisioonaa 1941-42 sekä 1944 Karjalan Kannaksella. 1942-44 toimi Aunuksen Kannaksella VI AK:n komentajana.

Sotien jälkeen komensi 2. 3. ja 1. Divisioonaa. Erosi 1954.

Bonsdorff, Otto Emil Avenir
Kenraalimajuri, haavoittui
Schmardenissa

Talvisodassa II Armeijakunnan pioneerikomentajana. Välirauhan ja jatkosodan aikana hän toimi Puolustusministeriössä Linnoittamisen suunnitteluosaston päällikkönä ja linnoitustöiden johtajana.

Sotien jälkeen toimi vuoteen 1946 asti Armeijakunnan pioneerikomentajana 1946 Pioneerikoulun johtajana ja Sotakorkeakoulun siltarakennusopin opettajana.

1946 Pääesikunnan Pioneeriosaston päälliköksi ja 1952 pioneeripäälliköksi. Erosi 1955.

Hanell, Edvard Fritjof
Kenraaliluutnantti

Talvisodan aikana hän oli ylipäällikön määräämissä erikoistehtävissä ja 1940 Haminan torjuntaryhmän komentajana.

Välirauhan aikana ja jatkosodassa Maavoimien linnoitustöiden johtajana ja Puolustusministeriön Yleisesikunnan päällikkönä. Erosi 1944.

Hannuksela, Hannu Esa
Kenraalimajuri

Talvisodassa hän komensi 13. Divisioonaa Laatokan Karjalassa.

Välirauhan aikana toimi ensi Maavoimien esikunnassa tykistön komentajana ja sen jälkeen Etelä-pohjanmaan sotilasläänin (myöhemmin Vaasan sotilaslääni) komentajana.

Jatkosodassa oli Laatokan Karjalassa 19. Divisioonan komentajana vuoteen 1942 asti. Sen jälkeen otti Karjalan Kannaksella 2. Divisioonan, mutta kuoli samana vuonna Kivennavalla.

Kääriäinen, Antti
Kenraalimajuri

Talvisodan aikana 3. Priikaatin komentajana Keski-Kannaksella.

Jatkosodassa komensi Jääkäripataljoona 2:aa 1941–1943 haavoittuen Syvärin voimalaitoksella. 1943–1944 toimi 3. Priikaatin komentajana ja 1944–1945 8. priikaatin komentajana Laatokan Karjalassa.

Sodan jälkeen hän jatkoi ensin samassa tehtävässä ja sitten vuoteen 1945 Kymen Sotilasläänin komentajana ja edelleen vuosina 1945–1952 Savo-Karjalan Sotilasläänin komentajana. Erosi 1952.

Sarlin, Unio Bernhard
Kenraaliluutnantti

Talvi- ja jatkosodassa hän toimi Päämajassa pioneerikomentajana.

Sotien jälkeen hän toimi Puolustusvoimien Pääesikunnan pioneerikomentajana vuoteen 1946.

Vainio, Väinö Heikki
Kenraalimajuri

Talvisodassa hän toimi Kannaksen Armeijan pioneerikomentajana.

Jatkosodassa 1941–1944 Karjalan Armeijan (myöhemmin Aunuksen Ryhmä) pioneerikomentajana ja vuonna 1944 Kannaksen joukkojen komentajan esikunnassa pioneerikomentajana.

1944–1946 Pioneerirykmentin komentajana ja 1952 asti Pääesikunnan pioneerikomentajana.

Kolumni • Jukka Knuuti

Putin ja Molotov-Ribbentrop-sopimus

Mitä siinä on väärin jos Neuvostoliitto ei halunnut sotia. Näin presidentti Vladimir Putin puolusti taannoin Molotov-Ribbentrop-sopimusta nuorille venäläisille historiantutkijoille.

Stalinin ja Hitlerin ulkoministereiden 23. elokuuta 1939 solmima maiden välinen hyökkäämättömyyssopimus oli tietysti kaunis ele. Todellisuudessa kuitenkin molemmat diktaattorit valmistautuivat kiihkeästi hyökätäkseen toistensa kimppuun. Sopimusta tarvittiin ajan voittamiseksi sotavalmisteluja varten

Molotov-Ribbentrop-sopimus ei olisi jäänyt historiaan ilman sen salaista lisäpöytäkirjaa. Siinä Puola jaettiin Hitlerin ja Stalinin kesken. Lisäksi Stalinille annettiin vapaat kädet Baltian maiden ja Suomen suhteen. Samoin myönnettiin Neuvostoliiton ”kiinnostus” Romaniaan kuuluvaa Bessarabiaa (nykyinen Moldova) kohtaan. Tästä lisäpöytäkirjasta Putin ei maininnut mitään puhuessaan nuorille historioitsijoille.

Tietoja lisäpöytäkirjan sisällöstä levisi maailmalle jo 1939. Saksan kukistuksessa 1945 amerikkalaisten käsiin joutui mikrofilmi sopimuksesta. Itse dokumenttia ei Berliinin raunioista löytynyt. Tämä ei estänyt Neuvostoliittoa kirkkain silmin kieltämästä pöytäkirjan olemassaoloa. 1989, presidentti Gorbatsovin kauden lopulla, Moskova myönsi että lisäpöy-

täkirja on olemassa. Samalla kertaa Venäjän parlamentti duuma tuomitsi pöytäkirjan sisältämän menettelyn.

Sopimuksen pöytäkirjaa ryhdyttiin panemaan ripeästi toimen. Saksa hyökkäsi Puolaan 1. syyskuuta 1939 ja 17. syyskuuta Neuvostoliitto marssitti joukkonsa jo lyödyn Puolan itäosiin. Myöhemmin syksyllä neuvostojoukot marssivat Baltian maihin ja 30. marraskuuta alkoi talvisota.

Kun Putin ihmetteli, mitä vikaa Molotov-Ribbentrop-sopimuksessa oli, kertoi hän osatotuuden jättäessään mainitsematta lisäpöytäkirjan ja lisäksi pyyhki pöytää maansa parlamentin kannanotolla.

Samassa yhteydessä naapurin presidentti otti esille Münchenin sopimuksen syksyltä 1938. Tuo sopimus oli todella häpeällinen: Englannin ja Ranskan pääministerit sekä Hitler ja Mussolini sopivat keskenään, että Saksa voi miehittää Tšhekkoslovakian sudeettialueet. Tšhekkoslovakian edustajaa ei katsottu tarpeelliseksi kutsua paikalle.

Sudeettialueet ja niiden miehittäminen olivat tietyllä tapaa rinnasteinen tapahtuma Venäjän toimittamalle Krimin valtaukselle. Sudeettialueilla oli enemmistönä saksankielinen väestö, kuten Krimillä venäjänkieliset. Krimin anneksointia eivät muut maat ole kuitenkaan hyväksyneet.

Länsimaat eivät ole todellakaan lyöneet rumpua Münchenin kokouksesta. Mutta sitä ei voi verrata Molotov-Ribbentrop-sopimukseen, millä Stalin ja Hitler jakoivat keskenään etupiirejä. Münchenissä Englanti ja Ranska eivät tavoitelleet eivätkä saaneet alueita. Sallimalla Hitlerin miehittää Tšhekkoslovakian sudeettialueet uskottiin Hitlerin tyytyvän rauhanomaiseen ratkaisuun. Britanin pääministeri Neville Chamberlain palasi Münchenin kokouksesta ja lausui kuolemattomiksi jääneet sanat: *Peace for our time.*

Chamberlainin elinikäinen rauha kesti melkein vuoden, sillä britit olivat sodassa vain vajaa vuosi Münchenin jälkeen. Britit olivat Ranskan tavoin taanneen Puolan rajat. Molemmat julistivat sodan Saksalle, joskin se jatkui valesotana (Phoney war), joka päättyi viimeistään 10. toukokuuta 1940 Saksan hyökätessä Ranskaan.

Julkaistu aikaisemmin Suomen sotilas 6/2014

Yhteistyön kehittämisen suuntaviivat Hohenlockstedtin kanssa

Kun reilu vuosi sitten vietimme Saksassa jääkärien koulutuksen aloittamisen upeita 100-vuotisjuhlia, heräsi ajatus kehittää jääkärihenkistä yhteistyötä Hohenlockstedtin kanssa ja samalla muuttaa hieman Finnentag-juhlallisuuksien järjestelyjä. Hohenlockstedtin pormestari Jürgen Kirsten toi tuolloin esille kunnan toivomuksen järjestää vuosittaiset juhlallisuudet lauantain sijasta perjantaina, jolloin kunnan kustannukset olisivat pienemmät. Omalta puoleltamme päällimmäisenä oli parantaa Suomesta tulevien vieraiden mahdollisuuksia tutustua juhlapaikkaa laajemmin alueen nähtävyyksiin ja jääkärien jalanjälkiin.

Olimme jo viime kevään aikana käsitelleet Parolen tämän vuoden 1. numerossakin mainittua ehdotusta Perinneyhdistyksen ja Jääkärisäätiön johdon kanssa sekä samalla harkinneet mahdollisuuksia laajentaa yhteistyötä myös helmikuun juhlapäivän ulkopuolelle. Näillä evästyksillä keskustelin heinäkuussa Hohenlockstedtissa pormestari Kirstenin sekä museonjohtaja Achim Jabuschin kanssa. Hyvässä hengessä käytyjen keskustelujen lopputuloksena syntyi esitys, jota käsitellään tulevan syksyn aikana niin Perinneyhdistyksen kuin Jääkärisäätiönkin hallituksessa.

Hohenlockstedtin museo on helppo löytää. Se on Wasserturmin, vesitornin juurella. Kuva: Jorma Ignatius.

Esitys on pääpiirteiltään seuraava:

- Normaalivuosina juhlitaan mahdollisimman lähellä helmikuun 25. päivää olevana perjantaina seuraavan pääpiirteisen ohjelman mukaan (1.kerran jo vuonna 2017):
  - perjantaina**

klo 12.00 – 14.00	Tutustuminen ”Vesitornimuseon” näyttelyyn (1-2 esitelmää)
klo 14.00 – 15.00	Sepeleenlasku muistomerkillä
klo 15.00 – 16.00	Kahvitilaisuus (1-2 esitelmää, vaihtoehtoinen museon kanssa)
klo 17.00	Sepeleenlasku Kellinghusenin hautausmaalle
klo 18.00 – 22.00	Yhteinen päivällinen
  - lauantai – sunnuntaina** Mahdollisuus omatoimiseen jääkärihenkiseen ohjelmaan
Tilaisuuksien kustannukset pyritään jakamaan eri toimijoiden ja osallistujien kesken.
- Aina tasavuosina eli joka 5:s vuosi (seuraavan kerran vuonna 2020) juhlitaan nykyisen periaatteen mukaisesti, jolloin juhlinta aloitetaan perjantaina ja pääjuhla on lauantaina. Ohjelman järjestelyt mittavammat ml. kunnan ja suomalaisten tuki.
- Noin joka 2–3 vuosi järjestetään epävirallinen jääkärihenkinen tapahtuma osittain yhdessä kunnan kanssa kesä- tai syyskuun aikana. Ensimmäinen mahdollisuus on syyskuussa 2017, jolloin tapahtuma yhdistettäisiin tärkeimpään paikalliseen juhlaan ”Kartoffelfestiin” (perunajuhlat, alue on kuuluisa perunoistaan). Tapahtumien ohjelmaa laadittaisiin siten, että vierailijoilla on mahdollisuus tutustua jääkärien harjoitusalueisiin, Elben suiston ja Hampurin kaupungin kiinnostaviin kohteisiin ml. Altonan alue jne.

Eri tapahtumiin voivat Perinneyhdistyksen ja alaosastojen lisäksi myös muut kiinnostuneet kuten reserviläiset ja muut perinneyhteisöt järjestää omia matkojaan sekä mahdollisuuksien mukaan yhdistää matkat muiden halukkaiden kans-

sa. Ohjelman yhtenä kohteena olisi Hohenlockstedt, mutta useampipäiväinen teemamatka voisi muilta osin kohdistua pohjoisen Saksan eri osiin, josta löytyy runsaasti mielenkiintoisia kohteita. Tältä osin toivonkin mahdollisimman paljon omatoimisuutta

ja aktiivisuutta. Matkat olisi kuitenkin toivottavaa toteuttaa koordinoitusti Perinneyhdistyksen kautta ja mainostaa mahdollisuuksien mukaan Parolessa.

TEKSTI: **Jukka Pennanen**

Etukomennuskunnat

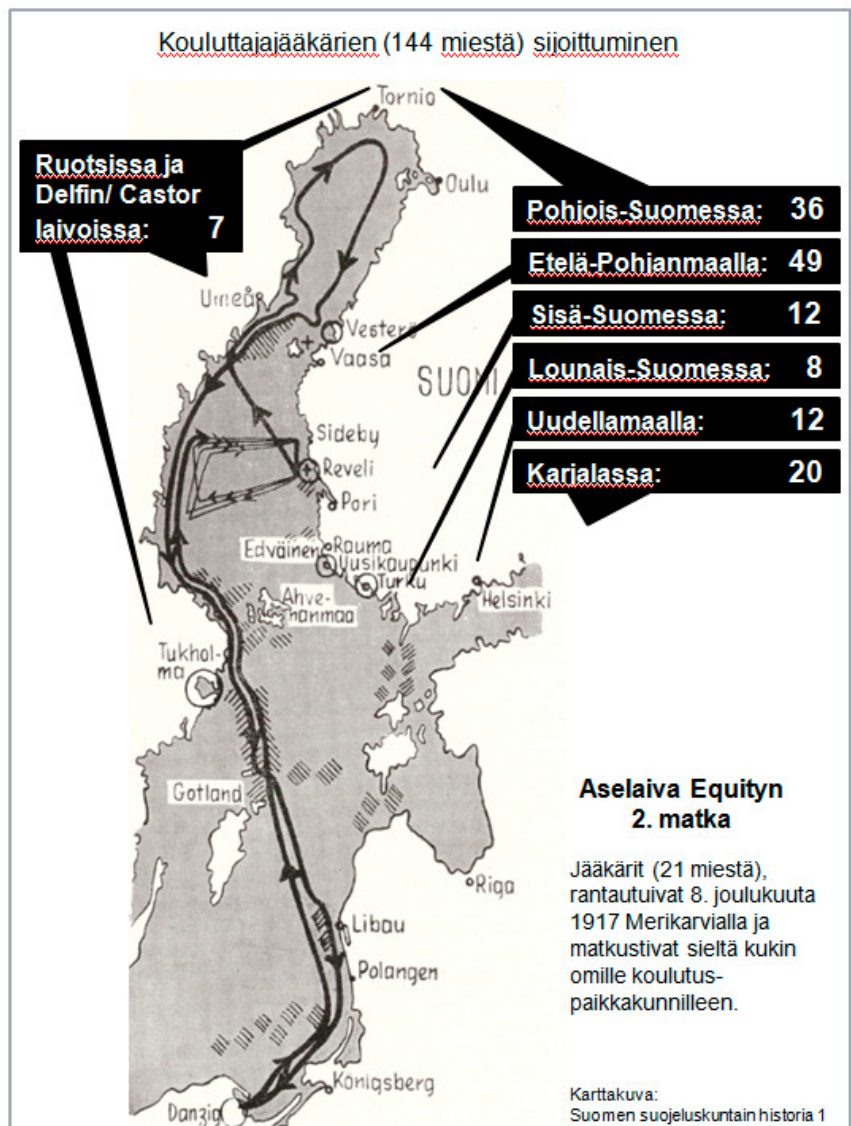
– jääkärien harmaa eminenssi

Useimmat tuntevat S/S Equityn ensimmäisen Suomen matkan 30.10–1.11.1917, jonka mukana saapui 8 jääkäriä ja iso aselasti. Parin viikon kuluttua 17.11.1917 nousi Loviisan edustalla Hamns-kärissä pintaan sukellusvene U 57, josta kalastajaveneet noutivat maihin 8 jääkäriä, räjähdysaine-lastin ja radiolaitteet. Kului taas pari viikkoa, kun 8.12.1917 Equityn toisella matkalla Merikarvialle rantautui 21 jääkäriä. Reilun kuukauden aikana maahan oli saapunut 37 jääkäriä.

Käytännössä etukomennuskuntien yhteenlaskettu miesluku Suomessa Vapaussodan alkaessa oli lähes 150 jääkäriä. He olivat tulleet salassa eri reittejä Ruotsin kautta Pohjanlahden yli tai ylittäneet rajan Haaparannassa. He toivat mukanaan aseita ja heidän tehtävänä oli kouluttaa suojeluskuntia, jotka eivät koskaan olleet saaneet sotilaallista koulutusta. On muistettava, että asevelvollisuutta ei vuoden 1901 jälkeen ollut olemassa, kun suomalainen sotaväki oli lakkautettu ja suomalaiset asevelvolliset olivat alkaneet boikotoida kutsuntoja, koska kieltäytyivät palvelemasta Venäjän armeijassa. Ilman näiden etukomennuskuntajääkärien panosta kouluttajina ja ohjaajina sodan alkutuskun olisi onnistunut niin hyvin kuin se sitten tapahtui.

Erikoiskoulutettu valiojoukko

Viereinen kartta osoittaa havainnollisella tavalla, miksi Mannerheim teki viisaasti aloittaessaan sodan Etelä-Pohjanmaalta. Etukomennuskuntien miehistä suurin osa oli tammikuulla ja helmikuun alussa Länsi- ja Pohjois-Suomessa. Useimmat näistä jääkäreistä olivat saaneet erikoiskoulutusta Berliinin meriesikunnassa, Polangenissa jne. ja olivat siis erityisesti suojeluskuntien koulutustehtävää ajatellen valittu erillisjoukko, josta lähes 80 % yleni upseerikuntaan ja joka kymmenes saavutti kenraalin arvon, mikä on yli neljäsosa kaikista jääkärikenraaleista. Heidän ammatitaitonsa tasoa ja arvostusta kuvastaa myös se, että Vapaussodan aikana 4

etukomennuskuntien jääkäriä palveli päämajassa ja 14 yleisesikunnassa.

Koska nämä kouluttajajääkärit tulivat maahan salaa ja pieninä ryhminä ja eri aikoina, heitä ei ole huomioitu samalla tavalla kuin pääjoukkoa, vaikka heidän merkityksensä koulut-

tajina ja aseiden salakuljettajina oli itsenäisyyden toteutumiselle ratkaiseva. Voidaan kysyä, miten venäläisten aseistariisuminen olisi onnistunut ilman heidän suojeluskuntajoukoille antamaansa koulutusta.

Heiskasen staabi

Esimerkkinä, mitä tällainen motivoitunut ja hyvin koulutettu joukko sai aikaan, on seuraavassa kuvattu jääkäri Juho Heiskasen ryhmän toiminta. Ennen jääkäreiden pääjoukkoa S/S Equity-laivalla maihinnousseet kahdeksan jääkäriä organisoivat aseiden jakelun Etelä-Pohjanmaan suojeluskunnille ja muodostivat koulutusrenkaan, johtajansa Juho Heiskasen mukaan nimetyn ns. Heiskasen staabin. Staabin miesluku kasvoi myöhemmin 14 jääkäriin, kun siihen liittyi lisäksi 6 muuta jääkäriä, jotka joko olivat jo maassa tai saapuivat eri reittejä myöhemmin.

Joukon kokoonpano oli seuraava:

S/S Equity - suojeluskuntamies - 1.11.1917

Arvi Kukko (Kukkonen)
 Finar Mäkinen
 Kalle Kunkkunen
 Juho Heiskanen
 Viljo Laakso
 Reino Vuolle
 Lauri Tiainen
 Juho Komonen

Emil Vähäsävi ..... - Suomen 1.8.1917

Viktor Granlund ..... - Suomen
 Yrjö Kuitani ..... - Suomen

Ivar Hasselblom ..... - 7.10.1917 Riisiskunta

Oskari Pellonkangas ..... - tuho 10.12.1917 venäläi
 Mica Jurevich ..... - Uusimaa Vaasa

alussa suojeluskuntien organisoidun koulutuksen Etelä-Pohjanmaalla. Kun Mannerheimin 19.1.1918 saapui Vaasaan, hän ensi töikseen tilasi Artturi Leinoselta selvityksen maakunnan suojeluskuntalaisten määrästä. Arviossaan Leinonen päätyi pitäjä pitäjältä laskien ja arvioiden lukuun 7665 miestä. Tästä joukosta Heiskasen staabi oli jo tammikuun alkuun mennessä peruskouluttanut 2500-3000 miestä.

Toimintavalmis ensi-iskujoukko antoi Mannerheimille etulyöntiaseman, jonka turvin valkoinen armeija sai aikaan nopean sotilaallisen ratkaisun.

Heiskasen staabin ja aselastin rantautuminen marraskuun alussa oli kaikilla mittareilla mitaten täsmä-

ETUKOMENNUSJÄÄKÄRIEN MYÖHEMPI URAKEHITYS

Suojeluskuntien kouluttajiksi Suomeen lähetetyt 144 jääkäriä olivat erikoiskoulutuksen saanut valiojoukko, joiden valintakriteereissä korostui omatoimisuus ja järjestelykyky.

Joukosta 4/5 yleni upseeriksi ja kaikista jääkärikennraaleista joka neljäs (26,4%) oli etukomennuskuntalainen. He myös valikoituivat operatiivisen toiminnan suunnitteluun, sillä 4 heistä työskenteli päämajassa ja 14 kuului yleisesikuntaan.

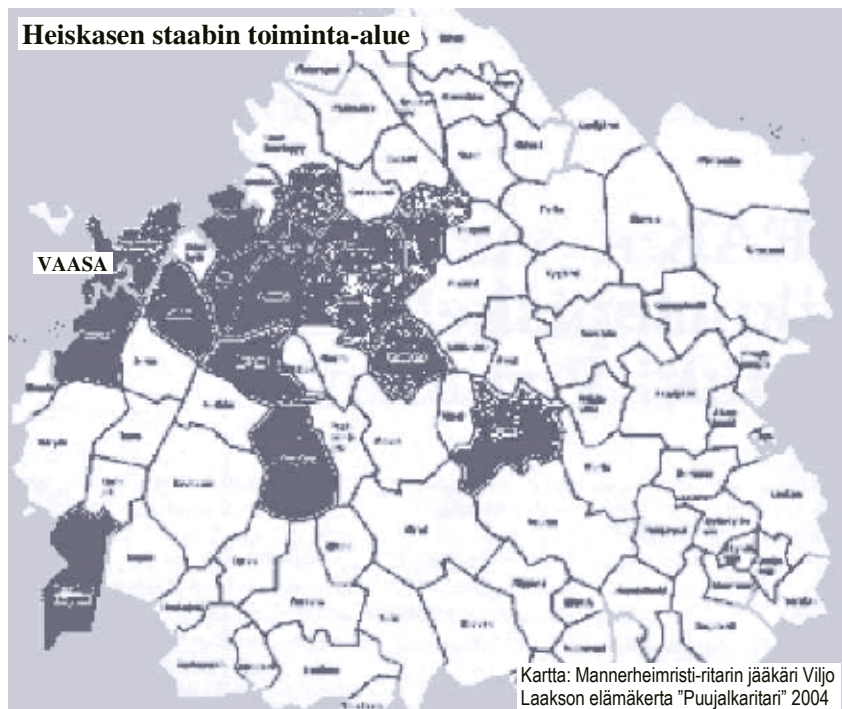
	lkm	%
<u>Kennraalit</u>	13	9
<u>Eyevstit</u>	15	10
<u>Ey.lumandit ja majurit</u>	41	28
<u>Kapteenit, lumandit, väurikit</u>	44	31
Upseerit vlt.	113	78,4

ajointus. Se tuli hetkellä, jolloin pystyvistä kouluttajista oli huutava pula ja jo pelkkä tieto aseiden saannista nosti mielialaa. Jääkäreiden uskotavuus kouluttajina oli täysin omaa luokkaansa verrattuna vanhan sotaväen miesten oppeihin. Jääkärit eivät harjoittaneet miehiä kaiken varalta, vaan heille oli itsestään selvää, että nyt valmistaudutaan sotaan.

Kun sotatoimet tammikuun lopulla alkoivat ei Pohjanmaan suojeluskunnilla olisi ollut materiaalisia eikä psykologisiaakaan edellytyksiä haastaa maakunnan yli neljäätuhatta miestä käsittäviä venäläisiä joukkoja ilman Equityn jääkärikouluttajia ja aselähetystä.

Jatkuu seuraavalle sivulle.

Heiskasen staabin toiminta-alue

Kartta: Mannerheimristi-ritarin jääkäri Viljo Laakson elämäkerta "Puujalkaritari" 2004

Suomen ensimmäiset upseeri- ja aliupseerikoulut

Joulukuun 1917 ja tammikuun 1918 lopulla alkoivat ensimmäiset suojeluskuntien johtotehtäviin tähtäävät kurssit Vimpelissä ja Vöyrillä. Kouluttajina toimivat etukomennuskuntien jääkärit.

Vimpelin koulu

Suomen reserviupseerikoulutuksen peruskivi laskettiin, kun ensimmäinen upseerikurssi, peitenimeltään ”joululomakurssi”, alkoi Vimpelissä 26.12.1917. Vimpelin kurssille osallistui 200 miestä. He saapuivat sukset kainalossa hiihtolomalaisiksi naamioituneina junilla Kauhavan asemalle, josta heidät paikallisten rekikuljetuksina siirrettiin Vimpeliin. Harjoituskenttänä toimi Lappajärven jää, jossa 15 jääkärikouluttajaa ohjasi heitä kahden viikon ajan.

Vöyrin koulu

Suomen aliupseeri- ja päällystökoulutuksen peruskivi laskettiin, kun ensimmäinen Vöyrin sotakoulun kurssi alkoi 26.1.1918. Käsky suojeluskunnille läpi maan kuului: lähettäkää parhaat miehenne päällystöoppiin. Ensimmäisiä miehiä saapui Tervajoen asemalle jo 20.1., mistä vöyriläisten isäntien rekikydyt siirsivät heidät Vöyrille. Tammisunnuntain aattoon mennessä ehti saapua 365 miestä. Koska jääkärien pääjoukon saapumiseen oli vielä kuukausi, miesten harjoituksia ohjasivat maassa jo olleet 9 jääkäriä: Bertel Petrelius, Albert Rosenholm, Ivar Hasselblatt, Kaarlo Viljanen, Viktor Granlund, Juho Heiskanen, Johan Nieminen, Aleksanteri Golchert ja Anders Björkas. Vöyrin sotakoulu lakkautettiin Tampereen taistelun jälkeen. Koko toiminta-aikana kouluttajina oli kaikkiaan 27 jääkäriä ja sotakoulun käyneiden määrä nousi n. 1400 mieheen.

Tammisunnuntain ihme

Joulukuussa 1917 itsenäiseksi julistautunutta Suomea uhkasi tammikuun lopulla 1918 sisäinen sekasorto. Mannerheim päätti ottaa aloitteen omiin käsiinsä ja laati Vaasan päämajassa kuuluisan Tammisunnuntain päiväkäskyn ylläköllä tehtävästä venäläisvaruskuntien aseistariisunasta. Neljässä päivässä jääkärien kouluttamat, ja nyt myös johtamat, suojeluskunnat ja vöyrinkoululaiset riisuiivat aseista kaikki Etelä-Pohjanmaan venäläisvaruskunnat. Valkoiselle armeijalle oli luotu tukialue, ja etukomennuskuntien jääkärien työ sai ensimmäisen loistavan lunastuksensa.

Pääjoukkojen saapuminen

Hankittu tukialue laajennettiin nopeasti ja jo helmikuun alussa poikki Suomen kulkeva Kristiinankaupunki – Elisenvaara rautatielinjan pohjoispuoli oli suojeluskuntajoukkojen hallussa. Osaavista sotilasjohtajista oli huutava pula mutta maassa olevien jääkärien johdossa rintamalinjat pidettiin, kunnes jääkärien pääjoukko saapui. Etukomennuskuntien jääkärien työ antoi toisen vahvan näyttönsä. Ensimmäinen suurempi ryhmä 85 jääkäriä saapui Vaasaan 18.2.1918 Mira ja Poseidon laivoilla ja pian sen jälkeen 25.2.1918 pääjoukko 945 jääkäriä Arcturus laivalla. Virallisten asiakirjojen mukaan Vapaussotaan otti osaa kaikkiaan 1261 jääkäriä.

Yhteenveto

Tämä kirjoitus haluaa tehdä kunniaa etukomennuskuntien jääkäreille. He olivat tehtävänsä erikoiskoulutettuja miehiä, jotka suorittivat ratkaisevan tärkeän ja uhrautuvan työn aikana, jolloin kukaan muu ei olisi voinut sitä tehdä.

Margareta Ehrman

Vörå krigskolas arbetsgrupp

Pekka Kärnä

Ylistaron Tammisunnuntai 100 v. työryhmä

YLÄRIVI: Aarne Sihvo, Juho Heiskanen, Einar Mäkinen, Kaarlo Viljanen, Paavo Talvela
KESKIRIVI: Bertel ja Väinö Petrelius, Juho Komonen, Kalle Kuokkanen, Ville Nenonen
ALARIVI: Ivar Hasselblatt, Max Jurvelius, Volter Asplund, Einar Gädde, Hjalmar Raatikainen.

Vimpelin kouluttajajääkärien myöhempi kenraaliprocentti oli kunnioitettavat 33 %.

Stalinin kanavan rakentaminen vaati 25 000 – 30 000 ihmishenkeä

Lähinnä sotilaallisista syistä – vesiyhteys Suomenlahdelta Äänisen kautta Vienanmerelle ja edelleen Jäämerelle - Stalin rakennutti nimeään, mutta myös Leninin niemeä -kantavan suurimittaisen kanavan. Se mahdollistaa tietyn suuruisten sota-alusten siirtämisen etelästä pohjoiseen.

Kanava alkaa pohjoisessa Belomorskin (Sorokan) luota ja kulkee Uikujärven, Matkajärven, Voljärven ja Poventsan kautta Äänisen Suurlahteen. Koko pituus on 226 kilometriä, ja siitä on kanavoitu noin 48 kilometriä, padottua jokea 97 kilometriä ja säännösteltyjä järviä 80 kilometriä. Kanavassa on 19 sulkua. Koko tämä vesitie rakennettiin ihmisvoimin alkeellisin välinein vv. 1931–1933.

Tällä suunnattomalla rakennustyömaalla kaivoi kanavia, rakensi sulkuja ja patosi vesistöreittejä arvion mukaan yli 120 000 Stalinin keskitysleirivankia, joista kuoli 25 000 – 30 000 rasitukseen, heikosta ravinnosta johtuen sekä vartijoiden julmuuteen ja häikäilemättömyyteen.

Kanavan vedenpinta on korkeimmillaan Voljärvellä, noin 102 metriä merenpinnasta. Järvi on runsaat 10 kilometriä Poventsasta pohjoiseen. Voljärven ja Poventsan välillä on seitsemänsulkuinen sulkuportaikko, joka nostaa järven vedenpinnan 70 metriä korkeammalle kuin millä tasolla Äänisjärven vedenpinta on (= stadionin tornin verran!).

Stalinin kanava mahdollistaa liikenteen Jäämereltä Arkangeliin aluksilla. Kanavan keskisyvyys on 4,5 metriä ja kanavaa voivat käyttää jopa noin 3 000 tonnin alukset. Tämän strategisen kanavan kautta Neuvostoliiton asevoimat saattoi siirtää Suomenlahdelta Vienanmerelle ainakin sukellusveneitä, moottoritorpedo-veneitä sekä raivaajia. Sanotaanpa

Kanava rakennettiin alkeellisin välinein, kuten kottikärrykuva osoittaa. Heikosta ravinnosta vartijoiden julmuudesta johtuen kovin moni keskitysleirivanki menehtyi työn aikana.

joidenkin hävittäjäalusten siirtyneen kanavaa pitkin mereltä toiselle, joskin jonkin verran kevennettyinä.

Toisen maailmansodan aikana Neuvostoliitto tarjosi saksalaisille kanavaa huoltokuljetuksiin Litsavuonon perustetulle tukikohdalle Basic Nordille. Laivaliikenne lienee jäänyt kuitenkin vähiin saksalaisalusten sopimattomuuden vuoksi ja toisaalta Muurmannin rata oli nopeampi ja soveliaampi noihin tarkoituksiin.

Laguksen jääkärien saavutettua 6. joulukuuta 1941 Poventsan venäläiset räjäyttivät kanavan voimalaitoksen sulkuportit 7. sulun kohdalla 9. joulukuuta. Se aiheutti alempana kaupungin alueella melkoisen hyökyaallon, joka riuhoi mukaansa ajoneuvoja, rakennuksia ja jopa suomalaisia panssarivaunuja. Useita jääkäreitä ja muita sotilaita hukkui, ja vielä useammat saivat pahojakin paleltumia hyisessä vedessä, olihan pakkastakin noin -24 C. Onneksi venäläiset eivät osanneet käyttää hyväkseen tilannetta.

Vienanmeren ja Äänisen yhdistävän kanavan pituus 226 kilometriä.

Tänään kanavaa kutsutaan Vienan kanavaksi. Kanava on strateginen kohde, sen laitteita ei saa valokuvata. Poventsan ja Karhumäen puolivälissä on Sandarmoh'in hautausmaa ja tsasouna, ja sinne on haudattu kymmenkunta tuhatta kanavatöissä menehtynyttä keskitysleirivankia, joukossa myös karjalaisia ja suomalaisia.

TEKSTI: Anssi Vuorenmaa

Ilmavoimien todella vaikeat vuodet 1944-1962

Ilmapuolustus heikkenevän materiaalin varassa

Suomen ilmapuolustus oli sodan jälkeen heikkouden tilassa, kun sodanaikaiset koneet lahosivat käsiin eikä niiden tilalle saatu uusia. Ajanmukaisten lentokoneiden lisäksi puuttui myös henkilökuntaa. Sodasta toipuvan maan poliittinen johto katsoi, että yhteiskunnan jälleenrakennus sotavuosien jälkeen tarvitsi enemmän rahaa kuin ilmapuolustus. Ilmavoimat alkoi saada varoja käyttöönsä vasta 1960-luvun alussa, kun kylmän sodan osapuolet kiinnittivät huomiota siihen, ettei Suomi pystynyt huolehtimaan ilmatilansa koskemattomuudesta. Näin kirjoittaa kenraaliluutnantti Heikki Nikunen.

Maamme itsenäisyyden pelastanut ja jatkosodan päättänyt torjuntavoitto oli myös sotahistoriallisesti ainutlaatuinen suoritus. Puolustuksen kaikki osatekijät olivat tärkeitä, ja yhdenkin puuttuminen olisi saattanut horjuttaa torjunnan. Ilmavoimilla oli hyökkäyksen alkaessa valmiina syvän puolustuksen edellyttämä johtamis- ja tukeutumisympäristelmä ja Messerschmitt 109 -koneiden toimitusten käynnistyttyä vauhdilla se pystyi kiistämään Neuvostoliiton ilmanherruuden pudottaen kiivaimpina taistelupäivinä jopa lentorykmentillisen neuvostokoneita.

Sekä omat että toisen maailmansodan kokemukset muualta osoittivat kiistatta ilmavoimien ja ilmanherruuden ratkaisevan merkityksen sotamenestykseen. Näin ollen ilmavoimissa suunniteltiin eversti Richard Lorentzin johdolla kattavan ilmalvontaja johtamisjärjestelmän rakentamista. Neljä johtokeskusta käsittävän järjestelmän runkona olisivat olleet

Surullinen näky Luonetjärveltä: Pommikoneita romutetaan. Kuvassa muutama Junkers Ju-88, Dornier Do 17 sekä Bristol Blenheim..

tutka-asemat ja täydentävänä havaintoverkkona aisti-ilmalvontaa. Valvontatieto olisi koottu alueellisista keskuksista ympäri vuorokauden toimivaan ilmavoimien valtakunnalliseen operaatiokeskukseen. Siellä tiedot olisi yhdistetty kokonaisesitykseksi vallitsevasta tilanteesta. Kesän 1944 onnistuneen hävittäjätorjunnan periaate "hajautettu tukeutuminen – keskitetty johto" olisi voitu toteuttaa valtakunnallisesti.

Vuosina 1945-1949 toiminut Puolustusrevisiokomitea jätti kuitenkin ilmapuolustuksen täysin ilman kehitysmahdollisuuksia, joten toiminta jäi sodan ajan nopeasti heikkenevän materiaalin varaan. Suomen ilmapuolustuskyky oli selvästi tehnyt vaikutuksen hyökkääjään, sillä Pariisin rauhansopimuksessa 1947 Suomelta

kiellettiin muun muassa pommikoneet ja ilmavoimien konevahvuus rajoitettiin 60 koneeksi. Tämä tulkittiin Suomessa taistelukonemääräksi, jolloin ilmavoimien kokonaiskonemäärä pystyttiin pitämään toimivana.

Ilmavoimien komentajana toimi kenraaliluutnantti Frans Helminen, ilmavoimien esikunta oli Helsingin Munkkiniemessä, Lentorykmentti 1 Porissa, Lentorykmentti 2 Rissalassa, Lentorykmentti 3 Utissa, Lentorykmentti 4 Luonetjärvellä, Lentosotakoulu Kauhavalla, Lentojoukkojen Teknillinen Koulu Utissa siirtyen vuonna 1946 Kauhavalle, Ilmavoimien Viestipataljoona Hämeenlinnassa ja Parolassa sekä Lentovarikko Tampereella.

Valmetin valmistama Myrsky osoitti suomalaisen lentokoneiteollisuuden pystyvän myös hävittäjien suunnitteluun ja valmistukseen, mutta sota-ajan rajoitteista johtuvat tehokkaan moottorin saatavuusongelmat sekä korvaavien materiaalien, erityisesti liimojen, huono laatu heikensivät koneen käyttökelpoisuutta ja kostautuivat vaativassa käytössä.

Sodan kuluttamat koneet vähenivät nopeasti

Porissa lennettiin aluksi pääosin kotimaisilla Myrsky-hävittäjillä ja pienellä määrällä Curtisseja, mutta Myrskyt asetettiin lopullisesti lentokieltoon 9.5.1947 tapahtuneen onnettomuuden jälkeen. MY-28 hajosi syöksyssä nopeudella 850 km/h. Myrskyillä lennettiin noin 3500 lentotuntia niiden käyttöaikana. Konetilanteen parantamiseksi otettiin varastoidut Curtissit uudelleen käyttöön, mutta varsinkin potkurin säätömoottorit ja laskutelineet aiheuttivat jatkuvia ongelmia..

Rissalassa toimittiin Moraneilla, Messerschmitteillä ja Brewstereilla. Sodan kuluttamat koneet vähenivät melko nopeasti. Rykmentin henkilöstöä siirrettiin muihin joukko-osastoihin, eikä Rissalaan rakennettu enää mitään pysyviä kohteita. Tammikuun 17. päivänä 1952 ilmavoimien esikunta antoi ilmoituksen puolustusvoimien uudelleenjärjestelyn yhteydessä tapahtuvasta Lentorykmentti 2:n lakkauttamisesta. Se toteutettiin 30.11.1952.

Utissa lennettiin Messerschmitteillä, joita oli aluksi noin kolmekymmentä ja sitten kaikkien rykmenttien siirtyessä samoin lukumäärin samaan tyyppiin noin kaksikymmentä. Sota-

ajan materiaaleista rakennettujen Messerschmittien kunnossapito oli kuitenkin vaikeaa, ja vuoden 1949 lentotoiminta-arvio toteakin kunnossa olevien koneiden keskimääräiseksi luvuksi viisi. Myös hallitilojen kunto oli huono useiden kärsiessä vielä sotavaurioista.

Luonetjärvellä oli vuoden 1945 alussa 27 Blenheimia, yhdeksän Junkers Ju 88:aa, neljä Dornier Do 17:ää, sekä sotasaaliskoneina 15 SB-2:ta, neljä DB-3:a ja kaksi Il-4:ää. Blenheimia siirrettiin Kauhavalle lentoteknillisen koulutuksen havaintovälineiksi.

Kaikki sotasaalispommitajat oli keskitetty 4.12.1944 Lentorykmentti 4:ään. Koneita ryhdyttiin varastomaan ja poistamaan käytöstä jo Lapin sodan aikana. Suurin osa SB-koneista varastoitiin helmikuussa 1945 Tampereelle ja viimeiset lennettiin Lentovarikolle huhtikuun alussa. Myös muut sotasaalistyypit poistettiin käytöstä vuoden 1945 aikana.

Vuoden 1945 lopussa rykmentillä oli 44 pommikonetta. Syyskuun 1948 puolivälin jälkeen pommikoneet korvattiin Messerschmitt-hävittäjillä, joita oli enimmillään 28 kpl. Elokuussa 1949 Lentorykmentti 4:llä oli 19 konetta, joista lentokuntoisina 5 Messerschmittiä, yksi DC-2 ja yksi Stieglitz-harjoituskone.

Lentosotakoulussa oli vuoden 1944 lopussa yhteensä 120 kouluja harjoituskonetta. Vuoden 1945 alussa ilmavoimien esikunta määräsi koulun konevahvuudeksi 70, johon sisältyi 30 alkeiskoulukonetta, 20 harjoituskonetta ja 20 sotakonetta. Konetilanne huononi kuitenkin syksyn 1945 aikana, sillä loppuun kuluttujen hävittäjien huolto- ja korjausmahdollisuudet Kauhavalla olivat varsin rajoitetut. Lentokunnossa oli keskimäärin kuusi Fokker D.XXI ja neljä Fiat -konetta. Alkeiskoulukoneista oli yli 90 % kuukausittain lentokunnossa. Pyry-harjoituskoneista oli huollossa tai korjauksessa noin 25 % ja hävittäjistä yli puolet.

Vuoden 1948 lopussa lentokoneista oli jäljellä enää vajaa puolet. Kaikki harjoituskoneina olleet hävittäjät joutuivat romutettaviksi ja osa koulukoneista oli luovutettava lentorykmenteille. Kesäkuussa 1949 Lentosotakoulussa oli 24 konetta, ja Pyryjä jouduttiin lainaamaan lentorykmenteiltä harjoituskoneohjelmien läpiviemiseen. Kesällä 1952 Kauhavalla oli enää 5 Viimaa ja 11 Stieglitziä.

Varikot täynnä poistettujen konetyyppien varaosia

Lentovarikkoa työllisti sotaa seuranneina vuosina lentokoneiden, moottoreiden, instrumenttien, varaosien sekä tarveaineiden varastointi ja poisto. Ilmavoimien komentaja esitti 28.5.1949 puolustusministeriölle poistomateriaalin myynnin kiirehtimistä, sillä varastoituihin lentokoneisiin ja moottoreihin olisi keväällä 1949 pitänyt tehdä ohjeiden mukaisia huoltotöitä, joihin olisi kulunut jo ennestään niukoista kunnossapitomäärärahoista noin 5–6 miljoonaa markkaa. Myyntilupa saatiin 21.7.1949, mutta koneita ei kuitenkaan saanut ulkoministeriöltä pyydetyn lausunnon mukaan myydä julkisella huutokaupalla. Myynnin lopullisen hyväksymisen yhteydessä koneet oli puolustusministeriön vaatimuksesta paloiteltava kentällä ennen niiden poisvientä.

Varastoja kasvatti runsaasti se materiaali, joka sodan jälkeisen korjaustoiminnan lopettamisen takia jäi lentokoneitehtaalle tarpeettomina varaosina ja puolivalmisteina. Kysymys oli noin 25 000:sta lajinimikkeestä, jotka veivät runsaasti tilaa. Vielä kesäkuussa 1950 oli varikon varaosavarastoista noin 75 % Blenheimien, Brewsterien, Moraneiden sekä Myrskyjen varaosia ja puolivalmisteita. Tämän seurauksena käytössä olleiden

Jatkuu seuraavalle sivulle.

Jatkuu edellisistä sivuilta.

lentokoneiden varaosat supistuivat kolmeen varastohyllylliseen poistossa olevan tavaran täyttäässä muun osan varastotiloista. Lentovarikolla kesäkuussa 1950 pidetyn huoltotarkastuksen selostuksessa mainitaankin osuvasti: "varastoihin tutustuessaan saa pakostakin mielikuvan, että kysymys on enemmänkin museosta kuin tarkoituksenmukaisesta ilmavoimien varikosta, joka pystyisi täyttämään puolustusvalmiuden ja lentojoukkojen joustavan huollon asettamat vaatimukset". Ilmavoimien sodan-aikaisen materiaalin saneerausta jatkettiin koko 1950-luvun ajan ja romutusmyyntien kautta ilmavoimista poistettiin 339 lentokonetta ja 700 lentomoottoria.

Resursseja ei saatu uusia uhkia vastaan

Ilmavoimissa nähtiin toisen maailmansodan jälkeen alkaneen kylmän sodan aiheuttamat ongelmat, jotka asettivat Suomen ja Skandinavian alueen alttiiksi suurvaltojen ilmaperaatioille, ja samalla vaatimuksen kyvyille ilmatilan vartiointiin ja sen koskemattomuuden turvaamiseen. Ilmavoimien esitykset tarvittavista resursseista jäivät kuitenkin huomiotta, joten toiminta jouduttiin rajoittamaan peruskoulutukseen ja ajankohdan suoritusarvojen arviointiin teoreettisin tarkasteluin. Diplominsinööri Elias Järvinen laati erinomaisen tutkimuksen taktisesta liikehtimisestä ja tekniikan tohtori Martti Vainio kirjoitti väitöskirjansa lentokoneen kaartosuoritusarvoista. Molemmat osoittautuivat erittäin hyödyllisiksi tietolähteiksi. Niiden avulla pystyttiin arvioimaan muualla käytössä olevien suihkukoneiden liikehtimisominaisuuksia ja samalla simuloimaan Messerschmitt-hävittäjillä tiettyjä kulmanopeuksia.

Messerschmitt 109 G -hävittäjät olivat sodan jälkeen ilmavoimien pääkalustona 1950-luvun alkuvuosiin asti. Viimeisinä vuosinaan kansan suussa "Mersua" kutsuttiin lentäväksi ruumisarkuksi. Ilmavoimilla oli puutetta myös henkilöstä, vaikka sitä tähän kuvaan onkin riittänyt.

Sotien jälkeiset vuodet olivat omalla tavallaan uusi tulikoe sodan menestyksellä taistelleille ilmavoimille.

Nyt ilmestyivät rauhan vuosina erittäin hankaliksi vastustajiksi nopeasti putoava henkilövahvuus, sodan kuluttaman lentokaluston heikko kunto, materiaalipuutteet sekä jokseenkin täydellinen epävarmuus tulevaisuuden haasteiden edellyttämien kehityshankkeiden rahoituksesta. Noiden vaikeiden vuosien aikana pystyttiin ilmavoimien eri sektoreilla ylläpitämään vain minimaalinen peruskoulutustaso ilman mitään mahdollisuuksia toteuttaa järjestelmäorganisaatiolle elintärkeitä taktisia ja operatiivisia harjoituksia.

Käytännön taitoa jouduttiin korvaamaan teoreettisilla tarkasteluilla tuottamaan edes joitain niistä valmiuksista, joita mahdolliset tulevaisuuden kehittämissuunnitelmat joka tapauksessa tulisivat vaatimaan. Lentotekniikan sektorilla vajaan kahdeksan henkilöstöä kuormittivat erityisesti suuren varastoidun lentokoneiden ylläpitohuollot, heikkokuntoisen palveluskaluston toistuvat viat

sekä "kannibalismiin" ajautuneen varaosatäydennyksen epävarmuus ja riskialttius.

Kuulu suorituskykyvaatimusten ja -mahdollisuuksien välillä kasvoi toimintaympäristössä tapahtuvan kehityksen kentässä lopulta kestävämmäksi ja alkoi herättää kansainvälistä huomiota. Kylmän sodan osapuolet toivat selkeästi ilmi, ettei Suomi huolehtinut ilmatilastaan ja epäilivät samalla toisiaan sen hyväksikäyttö-pekulaatioista. Samat perustelut, joita ilmavoimat oli esittänyt vuosikausia, tulivat nyt ulkomailta ja ne herättivät sekä poliittisen että sotilasjohdon realistiseen tilannearvioon.

Kehitystyö saatiin käyntiin 1960-luvulla

1960-luvulla saatiin lopulta käyntiin kehitystyö, jolla rakennettiin koko valtakunnan kattava ilmavalvonta- ja johtamisjärjestelmä sekä aloitettiin lentokaluston uusinnat uskottavan torjuntakyvyn luomiseksi. Lennostot hävittäjälaivueineen sekä ilmavalvonta-, johtamis- ja tukeutumisjär-

Focke Wulf Stieglitz koulukone. Näillä ilmavoimat koulutti ohjaajia aina 1960-luvulle saakka. Kuvan koulukone on siirtynyt "eläkkeelle" ja on siviilirekisterissä.

Heikki Nikunen

Kirjoittaja kenraaliluutnantti Heikki Nikunen toimi Ilmavoimien komentajana 1991–1995. Hän on kirjoittanut useita kirjoja sotilasilmailua käsitteleviä kirjoja: Suomen ilmasodan pikkujättiläinen (Jyrki K. Talvitien ja Kalevi Keskinen avustamana) (2011), Airpower Ilmavoimat, Tiedustelijasta sotien ratkaisijaksi (2009), Suomen hävittäjäilmailun isä Richard Lorentz (2005), Suomalainen taistelukonefilosofia (1983), Hävittäjätorjunta tänään (1986), Hävittäjätaktiikkamme kehittäminen (1988), Ilmavoimiemme doktriini (1993), Air defence in northern Europe (1997).

jestelmineen valvoivat ja vartioivat jatkuva valmiudessa valtakunnan ilmatilan koskemattomuutta. Koulutusjärjestelmät tuottivat ajanmukaisilla laitteilla ja menetelmillä ilmapuolustuksen spesialisteja organisaation eri sektoreille.

Ilmavoimat on täydestä syystä erittäin suuressa kiitollisuuden velassa sille runkohenkilöstölle, joka noiden vaikeiden vuosien aikana uskollisesti täytti tehtävänsä tietoisena puolustushaaran ratkaisevasta roolista maamme puolustuksessa. He loivat

perustan mahdollisuudelle jatkaa kehitystyötä niin, että 1990-luvulla Suomen ilmavoimat siirtyi Hornet-hankinnan myötä kansainvälisten ilmavoimavertailujen eturiviin. Samalla koko kansallisen puolustuksen uskottavuus kohosi ratkaisevasti, sillä jo pitkään on sodissa ja konflikteissa voittanut se osapuoli, jonka ilmavoimat ovat hallinneet ilmatilaa. Ilmatilan hallinnan myötä puolustusvoimistamme tuli uskottava ja toimiva kokonaisuus kaikkiin tilanteisiin.

OSASTOJEN YHTEYSHENKILÖT

Osasto	Nimi	Puhelin	Sähköposti
Etelä-Karjala	Ignatius Jorma K.O.	040 503 6499	jorma.ignatius@iki.fi
Etelä-Pohjanmaa	Passi Juhani	050 322 3469	juhani.passi@netikka.fi
Helsinki-Uusimaa	Hakkarainen Arno	050 383 5486	arno.hakkarainen@gmail.com
Kainuu	Kinnarinen Tero	050 496 6456	tero.kinnarinen@gmail.com
Kanta-Häme	Kiviniemi Pertti	0400 846 956	perttikivi@hotmail.com
Keski-Suomi	Porvali Martti	040 937 9008	porvalit@gmail.com
Kuopio	Ryhänen Seppo	050 440 9833	seppo.k.ryhanen@gmail.com
Kymenlaakso	Mikkonen Paavo	044 550 9375	paavo.mikkonen@pp.inet.fi
Lappi	Aherto Markku	0400 823 520	markku.aherto@pp.inet.fi
Länsi-Pohja	Hiukka Pentti	040 593 9082	pentti.hiukka@pp2.inet.fi
Oulu	Puonti Pertti		pertti.puonti@gmail.com
Pirkanmaa	Tulosmaa Timo	040 744 0565	timo.tulosmaa@outlook.com
Päijät-Häme	Iisakkala Ari-Ilmari	0500 761 676	a-i.iisakkala@phnet.fi
Satakunta	Vehanen Alpo	0400 593 727	alpo.vehanen@dnainternet.net
Vaasa	Ehrnrooth Martti	0500 663 939	martti.ehrnrooth@veo.fi
Varsinais-Suomi	Vuontela Kyösti	0500 910 402	kyosti.vuontela@gmail.com

Stadt Hamburgista Hamburger Börsiin

Jääkärimurha Turussa 1921

Aamulla 8. helmikuuta 1921 ilmestynyt Turun Sanomat otsikoi näyttävästi etusivullaan: ”Revolverinäytelmä Turussa”. Uutinen kertoi, että eräs lääkäri oli edellisenä iltana ampunut Turussa palvelleen jääkärikapteenin revolverillaan. Sekä ampuja että ammuttu olivat olleet jääkärikoulutuksessa Saksassa, ja tapauksen teki mielenkiintoiseksi se, että ampumisen syyksi sanottiin Saksassa olon aikaiset asiat. Tämä jääkärihistorian murhenäytelmä on erikoinen tapaus, jolla on oma erikoinen esihistoriansakin.

Kun ensimmäiset suomalaisjääkärit eli niin sanotut Pfadfinderit harjoittelivat sotataitoja Saksassa Lockstedtin harjoitusleirillä kevättalvella 1915, heidän joukossaan olivat vaasalainen Magnus Ekblad ja helsinkiläinen Carl Thomas Reguel Wolff. Jälkimmäisestä on syytä mainita kaikki etunimet siksi, että Pfadfinder-kurssilla oli kaksi muutakin Carl Wolff -nimistä miestä. Jälkimmäiset olivat keskenään veljeksiä ja ensiksi mainitun, toista etunimeään Thomas käyttäneen Wolffin serkkuja.

Magnus Ekblad oli vaasalaisen kauppiaan poika. Hän oli syntynyt Ruotsin Sundsvallissa vuonna 1887, mutta oli käynyt koulunsa Vaasassa. Päästyään ylioppilaaksi Kokkolasta 1909 hän oli työskennellyt harjoittelijana kemikaalitehtailla Yhdysvalloissa, ja vuodesta 1911 hän oli opiskellut Helsingissä maatalousalaa ennen lähtöään jääkärikoulutukseen Saksaan.

Varakkaan helsinkiläisliikemiehen, puuteollisuusyhtiö Tornatorin suurosakkaan Reguel Wolffin poika Thomas Wolff puolestaan oli syntynyt 1888, ja hän oli käynyt koulunsa Helsingissä. Ylioppilaaksi Thomas Wolff

Jääkärikapteeni Magnus Ekblad.
– Kuva Jääkärimatrikkeli.

oli kirjoittanut 1905, ja maaliskuun 1. päivänä 1915 eli juuri ennen Saksaan lähtöään hän oli valmistunut lääketieteen lisensiaatiksi.

Aktivismi oli Wolffeilla suvussa, sillä aktivisteihin lukeutunut isä-Wolff oli tunnetun veljensä konsuli Eugén Wolffin kanssa joutunut Bobrikovin aikana muutamaksi vuodeksi karkotetuksi venäläisvastaisten mielipiteitensä takia. Thomas Wolffin äiti Elsa puolestaan oli vaikutusvaltaista Ramsayn aatelissukua, jatkosodan aikaisen ulkoministerin Henrik Ramsayn serkku. Thomas Wolffin vanhemmat olivat eronneet 1906.

Ekblad oli ylennyt jääkärijoukossa Gruppenführeriksi 1917 siitä huolimatta, ettei hän ollut osallistunut itärintaman taisteluihin. Hän saapui jääkärien pääjoukon mukana Suomeen helmikuussa 1918 luutnantiksi ylennettynä ja osallistui kompanianpäällikkönä Karjalan rintaman taisteluihin. Vapaussodan jälkeen vuodesta 1919 hän palveli Porin Rykmentissä, ja hänet ylennettiin kapteeniksi 1920.

Valmiina lääkärinä jääkärijoukkoon liittynyt Thomas Wolff puolestaan ylennettiin Gruppenführeriksi jo syyskuussa 1915. Hänet lähetettiin Haaparantaan ja Uumajaan hoitamaan suomalaisvapaaehtoisten värväämistä jääkärijoukkoon. Tältä komennukseltaan hän palasi harjoi-

tusleirille Lockstedtiin joulukuussa 1915.

Seitsemän laukausta hotellihuoneessa

Turkulaisen Hamburger Börs -hotellin portieeri Erik Eklund hälytti illalla 7. helmikuuta 1921 läheisessä Kauppiaskadun ja Eerikinkadun kulmassa päivystäneen järjestyspoliisi Matti Vuorisalon, sillä hotellin asukkaana ollut lääketieteen lisensiaatti Wolff oli soittanut huoneestaan hänelle ja ilmoittanut ampuneensa miehen. Passipoliisi, joka oli kuullut laukaukset, otti ampujaksi ilmoittautuneen kiinni tämän hotellihuoneessa ja takavarikoi tältä 7.65-kaliiperisen Browning-revolverin. Kun Wolff oli maksanut hotellilaskunsa, poliisi kuljetti hänet poliisilaitokselle.

Kävi ilmi, että Wolff oli saapunut Nordstjernan-laivalla Ruotsista pari päivää aikaisemmin ja asettunut asumaan kyseiseen Turun tunnetuimpaan hotelliin. Aamulla 7. helmikuuta hän oli soittanut Turun kasarmille Porin Rykmentin neljännen komppanian päällikkönä palvelleelle kapteeni Ekbladille pyytäen tätä saapumaan luokseen hotelliin. Ekblad oli luullut soittajan olevan jompikumpi Wolffin serkuista, jotka olivat jääkäriupseereita, ja oli suostunut tulemaan.

Kun Ekblad oli noin puoli yhdeksän aikaan illalla saapunut Wolffin luokse Hamburger Börsin kolmannen kerroksen Kauppiaskadun puoleiseen huoneeseen numero 41, oli Wolff ampunut revolverillaan seitsemän laukausta tätä kohti. Kapteeni pääsi haavoittuneena omin voimin ulos hotellin takaovesta. Hän huusi kadulla käveleville miehille: ”Autakaa, minua on ammuttu”. Miehet

Hotelli Hamburger Börs.

auttoivat Ekblad in hotellin edessä häntä odottaneen sotilaan rekeen, jolla hänet kuljetettiin sairaalaan.

Magnus Ekblad leikattiin Turun lääninsairaalassa, mutta hän kuoli 9. helmikuuta vasten yöllä. Surmansa saanut jääkärikapteeni saatettiin sotilaallis in kunnianosoituks in junaan, joka kuljetti hänen ruumiinsa Vaasaan, jossa hänet haudattiin perhehauta an Luotien repimässä manttelissa an.

Wolffia kuulusteltiin teon johdosta, ja seurasi monta kuukautta kestänyt oikeudenkäynti. Wolffin syyllisyys Ekblad in ampumiseen oli kiistaton. Kuulusteluissa ja oikeudenkäynnissä nousivat kuitenkin päällimmäiseksi tapahtumat Saksassa vuodenvaihteessa 1915–1916.

Mitä Saksassa olikaan tapahtunut?

Ruotsin-komennukseltaan Lockstedin harjoitusleiriin joulukuussa 1915 palannut Wolff oli joutunut uutena vuotena 1916 leirin sairastuvalle, josta hän oli kuitenkin poistunut luvatta uudenvuodenpäivän illalla. Hän oli mennyt Lockstedtissa olleeseen Stadt Hamburg -nimiseen ravintolaan, jossa hän oli tavannut useita suomalaisjääkäreitä. Paikalla oli ollut myös Ekblad kahden läheisestä Itzehoen kaupungista kotois in

olleen ja junalla samana iltana Lockstedtiin tulleen naisen seurassa.

Nämä naiset Johanna Dombrowski ja Frieda Steinberg olivat ilmeisiä sellaisen palveluammattin harjoittajia, jollaisten palveluille tuhansien miesten varuskunta tarjosi verrattomat markkinat. Johanna Dombrowski kertoikin sittemmin kuulustelussa, että hänellä oli ollut ”vilkasta kanssakäymistä” Lockstedtin leirin poiki en kanssa, vaikka hän sattui kin olemaan naimisissa. Aviomies vain oli jossain Venäjällä. Frieda oli myös mielellään tekemisissä miesten kanssa, kertoi Johanna. Tapahtumailtanakin Frieda oli poistunut ravintolasta joksikin aikaa Strömberg-nimisen suomalaisjääkäri n mukana.

Ryypiskelytään ensin kyseisessä ravintolassa seurue oli siirtynyt toiseen, lähellä olleeseen Landhaus-nimiseen ravintolaan. Puolenyön jälkeen, kun viimeinen juna oli jo mennyt, miehet olivat lähteneet saattamaan naisia kohti seitsemän kilometrin päässä ollutta Itzehoea. Tämä pimeä myrsky-yö sata vuotta sitten koitui lopulta kohtalokkaaksi kolmelle tästä lemmentkipeästä seurueesta.

Mitä matkalla Lockstedtin leiriltä kohti Itzehoea tapahtui, siitä asianosaisten kertomukset menivät pahast i ristiin. Joka tapauksessa Itzehoeen

matkalla ollut ajuri löysi yöllä Frieda Steinbergin vaatteet revittyinä ja useilla puukoniskuilla surmattuna. Ekblad ja Wolff olivat palanneet leirille yhtä matkaa jälkimmäisen hiipies sä takaisin sairastupaan. Seuraavana päivänä saksalaisen sotilaspatrulli pidätti molemmat miehet, ja leirille tuotu Johanna Dombrowski tunnisti heidät samoiksi, joiden seurassa hän ja surmattu Frieda olivat edellisenä yönä olleet.

Kuulusteluissa Ekblad ja Wolff vaikenivat aluksi, mutta lopulta kumpikin yritti vierittää syy n naisen surmasta toisen niskoille. Wolffin kannalta raskauttavaa oli, että murhan todettiin tapahtuneen hänen kään töveitsellään ja hänen vaatteistaankin löydettiin verta. Wolff väitti lainanneensa öisellä matkalla veistään Ekbladille, joka oli käyttänyt sitä kynsiensä puhdistukseen. Ekblad puolestaan kiisti veistä lainanneensa. Myös Johanna Dombrowskin todistus puhui Wolffia vastaan, joskaan täysin selvää ja yksiselitteistä kuvaa yön sekavista tapahtumista ei koskaan saatu, sillä kaikki neljä seurueeseen kuulunutta olivat olleet vahvasti humalassa. Johannan todistajalausunnosta selviää kuitenkin jotain.

Tämän lausunnon mukaan Ekblad ja Frieda Steinberg olivat kulkeneet alkumatkan yhdessä, Wolff ja Johanna Dombrowski heidän edellä. Ekblad oli kaatanut Friedan ojaan yrittäen tehdä tälle väkivaltaa, jolloin tämä oli huutanut: ”Hän tappaa minut, hän on repinyt kaikki vaatteeni”. Toiset kaksi palasivat rauhoittamaan tilannetta, joka olikin rauhoittunut. Nyt parit vaihtuivat. Ekblad ryhtyi yön pimeydessä, sateessa ja tuulesa harjoittamaan seksiä Johannan kanssa, ja siinä puuhassa ollessaan he kuuluivat – Johannan mukaan – Friedan vaimean äänen: ”Hän tappaa minut”. Siinä kaikki.

Tätä Johannan todistusta pidettiin ratkaisevana Wolffin syyllisyyden

Jatkuu seuraavalle sivulle.

kannalta. Wolffin oman kertomuksen mukaan Frieda oli saanut kuolettavat vammansa jo Ekbladin väkivaltaisen käytöksen seurauksena. Manttelissaan olleen veren Wolff selitti joutuneen siitä, että Ekblad oli haavoittanut häntä pikkusormeen veitsen palauttaessaan.

Sotaoikeuteen joutunut Wolff palkasi itselleen asianajajan, ja huhut kertoivat hänen maksaneen surmatun Friedan perheelle 400 000 markkaa, jotta se ei vaatisi häntä edesvastuuseen. Rahaa Wolffilta ei puuttunut, sillä olihan hän varakkaasta perheestä. Kaiken lisäksi hän peri isänsä, joka sattui kuolemaan Tukholmassa helmikuussa 1917 pojan oikeusprosessin aikana käytyään sitä ennen Saksassa tapaamassa syytteessä ollutta poikaansa. Wolff kiisti maksaneensa mitään ja sanoi tietäneensä, että murhajutut olivat yleisen syyttäjän eivätkä omaisten ajettavina, joten niistä ei rahalla selvittäisi. Thomas Wolffin tilanne oli kuitenkin vaikea. Suomalaisjääkäritkin vakuuttivat hänen syyllisyydestään, ja häntä kuulusteluun vienyt suomalaispatrulli teki hänelle ehdotuksen, että hän karkaisi, jolloin patrulli voisi ampua hänet. Wolff kieltäytyi jyrkästi.

Naisenmurha oli poikkeuksellinen teko Lockstedtin leirillä. Se vaikutti suomalaisjääkärien maineeseen. ”Ennen ystävällisten ihmisten suosio oli poissa”, kirjoittaa Arne Sihvo todeten, että ”vihamieliset katseet ja loukkaavat haukkumasanat seurasivat meitä, kuhunka vain menimmekin”.

Magnus Ekblad vapautettiin syyt-teistä, mutta jutun tutkinta epäilemättä vaikutti siihen, ettei miestä lähetetty rintamalle muun jääkärijoukon mukana toukokuussa 1916, vaan hän jäi Lockstedtiin kouluttamaan täydennysmiehiä. Kuolinvuoteellaan Turussa Ekblad vielä vakuutti syyttömyytään Lockstedtissa tapahtuneeseen murhaan häntä sairaalaan

tapaamaan tulleelle rykmentinkomentajalleen everstiluutnantti Hugo Östermanille.

Lyypekin sotaoikeus antoi jutussa päätöksensä vuoden kuluttua surmasta 7.3.1917 ja piti Wolffia syyllisenä murhaan. Häntä ei kuitenkaan tuomittu, koska hänet katsottiin syyntakeettomaksi. Hänen mielentilaansa oli tutkittu mielisairaalassa, ja saksalainen lääkäri oli diagnostisoinut hänellä lievän mielialahäiriön. Wolff ei tyytynyt sotaoikeuden päätökseen ja hulluksi leimaamiseen, vaan valitti saksalaiseen sotaylioikeuteen. Se tuomitsi 28.4.1917 Wolffin kahdeksan vuoden kuritushuonerangaistukseen. Vetoaminen korkeimpaan oikeusasteeseen ei muuttanut tuomiota.

Wolffia oli säilytetty kuulustelujen ja oikeudenkäynnin aikana Lyypekin vankilassa, mutta hänet passitettiin kärsimään tuomiotaan Hampurin Altonaan, joka tuli aikanaan tutuksi monelle muullekin suomalaisjääkärille.

Altonan vankilaan saapui illalla 4. tammikuuta 1918 tuntemattomaksi jäänyt aliupseeri, joka esitti väärennetyt paperit, joissa käskettiin viedä Wolff vielä kuulusteltavaksi. Tällä tavoin Wolff pääsi karkaamaan, ja hänen sanottiin sittemmin viettäneen aikaansa Saksassa sekä Ruotsissa, jossa hän oli perintörahoillaan ostanut maatilan yhdessä erään ruotsalaisen kanssa. Hän oli yrittänyt saada juttuaan Saksassa vielä uudelleen käsiteltäväksi, mutta kun se ei ollut onnistunut, hän oli lähtenyt Suomeen päättäen tehdä tilinsä Ekbladin kanssa selviksi.

Tuomiolla

Wolffilla oli takanaan lainvoimainen murhatuomio Saksassa, ja Turun raastuvanoikeuskin keskittyi Saksan tapahtumien selvittämiseen Wolffin motiivin löytämiseksi. Saksasta tilattiin sikäläiset jutun oikeudenkäyntiasiakirjat.

Itse Ekbladin murhassa ei kovin paljon selvittämistä ollut. Tyynesti ja rauhallisesti kuulusteluissa esiintynyt Wolff selitti kutsuneensa Ekbladin luokseen, jotta saisi tämän tunnustamaan Saksassa tehdyn veriteon. Mikäli tämä ei onnistuisi, hän oli päättänyt ottaa Ekbladin hengiltä. Hotellihuoneessa hän olikin vaatinut Ekbladia keskustelemaan Saksan tapahtumista, mutta tämä ei ollut suostunut, vaan oli noussut tuolistaan lähteäkseen. Tällöin Wolff oli ottanut esiin revolverinsa ja ampunut. Kumpikin miehistä oli ollut selvin päin.

Murhatun Ekbladin jääkäritoverit antoivat oikeudessa mitä myönteisimpiä lausuntoja surmatusta toveristaan, mikä tietysti oli traagisten tapahtuneen jälkeen luonnollista. Majuri Uno Fagernäs vakuutti, ettei Ekblad olisi voinut surmata saksalaisnaista edes juovuspäissään, sillä hän oli juopuneenakin tyyni ja pyrki vain hillitsemään muita. Majuri Ingevald Pipping, joka oli toiminut tulkkina saksalaisissa kuulusteluissa, todisti Ekbladin rehelliseksi ja kunnialliseksi mieheksi. Wolffia puolestaan oli Pippingin mukaan pidetty sadistina.

Vaikka Wolffin puolestakin esiintyi muutama todistaja, mm. tämän kanssa Lockstedtissa ystäväystynyt lääkintäeverstiluutnantti Yrjö Salminen, murhaajaa syyteltiin epänormaaliksi. Sanottiin, että hänellä oli ollut jääkäriaikanaan luonnottomia taipumuksia seksuaaliasioissa. ”Kohdatessaan naisia, joiden seuraa hän usein etsi, hän repi ja kynsi heitä niin, että usein verissään pääsivät pakenemaan”, kirjoitettiin sanomalehdessä.

On vaikea sanoa, missä määrin Wolffista esitettyihin kielteisiin arvioihin vaikutti hänen syyllistymisensä veritekkoon Turussa. Mieheessä oli kenties sadistisia piirteitä, mutta pieni epäily kuitenkin jää, oliko hän sitenkään Frieda Steinbergin surmaaja. – Jos hän oli syyllinen, miksi hän viisi vuotta tapahtumien jälkeen lähti

Magnus Ekblad on haudattu perhehautaan Vaasassa. – Kuva Raimo Latvala.

vaatimaan Ekbladia tunnustamaan murhan ja ampui tämän tietäessään joutuvansa teostaan vastuuseen?

Turun raastuvanoikeus tuomitsi 10.6.1921 lääketieteen lisensiaatti Thomas Wolffin Magnus Ekbladin murhasta elinkautiseen kuritushuonerangaistukseen ja menettämään kansalaisluottamuksensa. Lisäksi hänet veloitettiin maksamaan korvauksia Ekbladin leskiäidille. Turun hovioikeus vahvisti tuomion 20.7.1921, ja oikeudenkäynnin aikana Turun lääninvankilassa säilytetty Wolff siirrettiin Helsingin keskusvankilaan eli Sörkkään kärsimään rangaistustaan.

Thomas Wolff teki itsemurhan vankilassa 36-vuotiaana 21.3.1924. Hän oli saanut selvittämättömällä tavalla

käsiinsä suuren määrän kokaiinia, jonka hän oli nauttinut. Yöpartijan huomattessa jotain olevan vinossa hän oli mennyt Wolffin selliin, jolloin tämä oli selittänyt ottaneensa kokaiinia. Sillä välin, kun oli haettu huuhtelutarpeita, Wolff oli yrittänyt hirttäytyä lämpöjohtoon. Vankilanjohtajan huoneeseen vietyä hän kuoli. Kuolinsyynä oli kokaiinin yliannostus.

Jääkärimatrikkelin mukaan Thomas Wolff haudattiin Helsinkiin, mutta Helsingin seurakuntatietojen mukaan hänen hautaansa ei ole pääkaupungissa.

TEKSTI: **Mikko Uola**

Lähteet:

Turun poliisilaitoksen kuulustelu-pöytäkirjat 1921

Turun hovioikeuden siviili- ja rikosasiain pöytäkirjat 1921

Turun Sanomat ja Uusi Aura 1921

Uusi Suomi 1924

Jääkärimatrikkeli 1975

Aarne Sihvo, Kolmasti komennettuna. 1918.

Kuka tietää tästä merkistä?

Raimo Latvala lähetti Paroleen kuvan numero 1. Hänellä oli merkille myös tarina. Merkin oli 1918 saanut silloin 18 -vuotias vaasalaisneiton muistoksi joltakin jääkäriiltä. Nykyään merkki on silloisen nuoren neitosen pojan hallussa.

Rami halusi tietää, mikä merkki oikein oli. Hän oli selvittänyt merkin historiaa ja keskustellut vaasalaisen alan liikkeenharjoittajan (Prenikka) kanssa. ja näin arveli asiantuntija: Tuo merkki on "lähes varmasti" ollut jääkäriemme lakissa ollut "kokardi".

Merkin "strategiset mitat" ovat; leveys (vaakataso) 49 mm ja korkeus (pystytaso) 37 mm. Merkki on kevyehkö n. 1–2 grammaa.

Tällaisen merkin sai vaasalaisneiton muistoksi jääkäriiltä 1918.

Ja kuinka ollakaan. Maaliskuussa julkaistussa Tuomas Hopun kirjassa "Jääkärit Saksan tiellä" on sivulla 171 kuva jääkäriin lippalakista, jonka oikealla sivulla on juuri tuo merkki, jonka kuvan Rami lähetti.

Nyt kaivattaisiin tietoa, missä vaiheessa merkki oli käytössä ja mikä oli sen status. Eli oliko se virallinen vai epävirallinen.

Mutta ei tässä kaikki. Kysyimme Parole 4/2015:ssa kuka tuntee oheisen merkin (kuva 2). Antti Matikkala kirjoitti: vastauksena Parole 4/2015 olleeseen kysymykseen: Tillanderilla

Kovasti samanlainen on luonnos puolustusvoimien ampumamerkiksi, jonka luonnos tehtiin Tillanderilla 1921.

Merkki esiintyy jääkäriin lippalakin sivussa Tuomas Hopun kirjassa "Jääkärit Saksan tiellä".

rin työkirjan mukaan kyseessä on "Armens skyttemärke", jota on valmistettu 1929. Ei kovin täsmällinen tieto, mutta askel eteenpäin. Eli siis puolustusvoimien ampumamerkki ja ilmeisesti valmistettu Tillanderilla, mistä kertoo työkirjan luonnos.

Arkistossa oli Paul Vossin kirjoittama lappu Keväällä 1987 Jussi Nurmi kertoi, että kuvattu mitali on ollut ehdotus, joka ei sitten johtanut toimenpiteisiin eikä toteutunut.

Minkälainen yhteys näillä kahdella merkillä on, olisi kiinnostavaa tietää. Jos jollain on tietoa hallussa, otan sen mielihallulla vastaan: jukkaknuuti@gmail.com.

TEKSTI: **Jukka Knuuti**

Tapahutumia

Marskin ritarijääkärit ja muita mielenkiintoisia esitelmiä

Akateemisen Karjala-Seuran Perinneyhdistys, Syksyn 2016 kuukausiesitelmät

20.9.2016	Heikki Lehtonen	Marskin ritarijääkärit
18.10.2016	Jyrki Vesikansa	Akateemisen Karjala-Seuran perijät
15.11.2016	Lasse Lehtinen	Risto Rytö – tuomionsa vapauttama
20.12.2016	Pekka Mattelmäki	Turun tervaus – kielipoliittinen ilmaus

Luennot pidetään Hotelli Helkan auditoriossa, Pohjoinen Rautatiekatu 23, Helsinki
Ne alkavat kello 17.00, ovat avoimia, eivätkä edellytä yhdistyksen jäsenyyttä tai ennakoilmoittautumista.

Tunnistuskuva

Kysyimme Parolen numerossa 2/2016, josko joku tunnistaa henkilöitä tästä Seppo Lerkin lähettämästä valokuvasta. Tunnistusvastauksia tuli useita, joista seuraava yhteenveto.

Näin siis on tähän mennessä tunnistettu: 1) kenraaliluutnantti Tuompo, 2) jalkaväenkenraali Heinrichs, 3) Werner Gustavson, 4) kenraaliluutnantti Sihvo, 5) Heikki Nurmio, 6) Eino Koskimies tai Eric Heinrichs, 7) eversti Lars Melander, tai Viljanen 8) ei tietoa, 9) komentajakapteeni Mikko Pekki, 10) Savonjousi, 11) Selim Isaksson, 12) ei tietoa, 13) ei tietoa, 14) ei tietoa, 15) ei tietoa, 16) ei tietoa, 17) ei tietoa, 18) majuri Viljo Tornainen, 19) vääpeli Selim Isaksson, 20 ei tietoa.

Pekka Tornainen lähetti sähköpostin, jossa hän toteaa, että kaikki

kuvan henkilöt ovat jääkäreitä, jotka ovat kokoontuneet johonkin jääkäritapahtumaan Mikkeliin joko vuonna 1942 tai 1943. Kuva on todennäköisesti otettu Mikkelin torin reunalla sijaitsevassa Hotelli Kalevassa.

Numero 3 on eversti Werner Gustafsson, sillä tätä mieltä ovat sekä Pekka Tornainen, Maisa Crockford ja Ingeborg Aro. Kolmikko tunnistaa numero 5:n Heikki Nurmioksi. Numero 6:sta on kaksi arviota. Yhden mukaan hän on kapteeni Eino Koskimies, mutta Ingebor Aron mielestä hän on Eric Heinrichs. Numero 7 on Pekka Tornaisen mukaan eversti Lars Melander, joskin Maisa Crockford arveli, että hän on Viljanen.

Erkki Pekki oli sisarensa kanssa keskusteltuun aika varma, että upseeri numero 8 on heidän isänsä

jääkärimajuri Mikko Pekki. Hän on merivoimien komentajakapteenin univormussa. Pekki kuitenkin tarkoittaa upseeria numero 9.

Ingebor Aron mielestä numero 10 on kenraali Savonjousi.

Kuvan henkilö nro 11 on isosestäni jääkärimajuri Hugo Suoranta (jääkäristi nro 524), neljän sodan veteraani ja joka mm. toimi talvisodassa Pelkosenniemellä I/JR 40 komentajana, ilmoitti Jouko Slunga. Hän lienee oikeassa, joskin Pekka Tornaisen mielestä numero 11 on eversti Selim Isaksson.

Numerosta 18 Pekka Tornainen toteaa, että se on hänen isoisänsä, majuri Vilho Tornainen. Saman vahvistaa kirjeessään Tuula Tornainen. Hän tunnsti myös numeron 19 vääpeli Selim Isakssoniksi.

Mannerheimin muistolaatta paljastettiin Latvian Aprikissa

Latviassa Aprikin kartanossa paljastettiin 28.5.2016 **Carl Gustaf Emil Mannerheimin** muistolaatta. Mannerheim omisti kartanon yhdessä vaimonsa **Anastasia Arapovan** kanssa vuosina 1901–1912. Mannerheim oli

kiinnostunut kartanon kehittämisestä. Hän mm. kasvatti karpeja, pyrki tehostamaan karjataloutta ja perusti meijerin. Suunnitelmissa oli myös hevosten kasvatus.

Muistolaatan on tehnyt arvostettu latvialainen taiteilija **Janis Strupulis** ja sen kustansi Suomen Marsalkka Mannerheimin perinnesäätiö. Janis

Strupulis paljasti muistolaatan yhdessä Suomen Latvian suurlähettilään **Olli Kantasen** kanssa. Perinnesäätiön edustajana paljastustilaisuudessa oli asiamies **Janne Kosonen**.

Museossa Mannerheim -huone

Aprikin kartanon vanhimmat osat on rakennettu vuonna 1745. Kartanon torni rakennettiin 1800 –luvulla. Kartanossa on toiminut koulu 1920 –luvulta lähtien. Kartanon yläkerrasta löytyy myös pieni Mannerheim -huone.

Apriki sijaitsee Lazan kunnassa noin 60 km päässä Liepajasta. Lähin suurempi paikkakunta on noin 12 km päässä Aprikista sijaitseva Aizpute.

TEKSTI JA KUVAT: **Janne Kosonen**

Kunnianosoitus jääkärikenraali Väinö Vainion haudalla

Kymen pioneeripataljoona järjesti seppeleenlaskutilaisuuden jääkärikenraali Väinö Vainion haudalla, hänelle rakkaan Lepänkannon puustellin pihapiirissä, Vähä-Valkjärven rannalla. Lepänkantoa kesäpaikkana pitävä pojantytär Riitta Vanhatalo ja miehensä Tuomo Vanhatalo mahdollistivat tilaisuuden järjestämisen tällä ainutlaatuisella paikalla ja ainutkertaisena ajankohtana. Tilaisuuden järjestelyjä tukivat Vainion tyttärenpoika Jyrki Laine, Jääkärisäätiö ja Jääkäripataljoona 27 perinneyhdistyksen Kymen osasto sekä Korian sotilaskotiyhdistys ja Korian Pioneerikilt.

Tilaisuus järjestettiin kesäkuun ensimmäisenä, jolloin tuli kuluneeksi 95 vuotta Väinö Vainion komentajataipaleen alkamisesta Pioniiripataljoona 1:ssä Koriolla – siksi siis tärkeä päivä Kymen pioneereille. Toiseksi ajankohta yhdistää jääkäriperinteiden vaalijat - tänä kesänä

tulee kuluneeksi 100 vuotta jääkärien rintamavaiheen alkamisesta ja jääkäripioneerien kunniakkaasta taistelusta Schmardenissa 25.7.1916. Väinö Vainio on taisteluun osallistuneena jääkärinä ja kirjailijana dokumentoinut taistelun jälkipolville jäljittelemättömällä tyyllillään. Kokoonnut juhlaväki muisteli Väinö Vainion monipuolista elämäntyötä jääkärinä, pioneerikomentajana ja pioneeritarkastajana, kirjailijana, kolumnistina, pakinoitsijana ja erämiehenä.

Lämminhenkiseen tilaisuuteen osallistui Vainion omaisia ja kutsuvieraina edellä mainittujen tukijoiden edustajien lisäksi muun muassa Iitin kunnasta ja Hiitola-seurasta.

Pioneerien juhllaisuudet Kymenlaaksossa huipentuvat tänä vuonna 100. Schmardenin päivän viettoon Koriolla 23. heinäkuuta.

TEKSTI: **Vesa Valtonen**

Kukkalaitetta laskemassa Vainion tytär Leena Laine (keskellä) ja lapsenlapset Eeva Seikkala ja Riitta Vanhatalo.

Seppelettä laskemassa alikersantti Mäkinen, everstiluutnantti Valtonen ja yliluutnantti Pennanen.

Kutsu

Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistys ry:n sääntömääräinen

Toimintasuunnitelma – ja vaalikokous

lauantaina 19.11.2016, Maanpuolustusjärjestöjen talon (ent. Suojeluskuntatalo) auditorio 1. krs.,
Töölöntorinkatu 2 B, 00260 HELSINKI

KOKOUPÄIVÄN OHJELMA

- Klo 10.00 Hallituksen ja osastojen puheenjohtajien neuvottelutilaisuus
Klo 13.00 Toimintasuunnitelma- ja vaalikokous
Kokouksesitelmän pitää kenraalimajuri Jukka Pennanen aiheesta "Saksalainen sotataito ja jääkärit"
Klo 15.30 Kokouspäivän päättäminen

Puheenjohtajien neuvottelutilaisuuden jälkeen on mahdollisuus ruokailuun ravintola Sognossa
klo 12.00–12.50. Omakustanteisen brunssin hinta on 25 euroa, joka maksetaan etukäteen Perinneyhdistyksen
tilille FI80 1019 3000 2050 06

Ilmoittautumiset puheenjohtajien neuvottelutilaisuuteen, toimintasuunnitelma- ja vaalikokoukseen
10.11.2016 mennessä Jääkärikansliaan.

Puhelin: 09 135 1009, gsm: 050 377 8845 tai sähköpostilla: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Helsingissä 6.9.2016

Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistys ry
Hallitus

Kallelse

Föreningen Jägarbataljon 27:s Traditioner rf har sitt stadgeenliga

Verksamhetsplanerings – och valmöte

lördagen den 19.11.2016, Försvarsförbundets husauditorium 1.vån., Tölötorggatan 2 B, 00260 HELSINGFORS

MÖTESDAGENS PROGRAM

- Kl 10.00 Styrelsens samt avdelningsordförandenas möte (samråd)
Kl 13.00 Verksamhetsplanerings- och valmöte
Föredrag av generalmajor Jukka Pennanen "Saksalainen sotataito ja jääkärit"
Kl 15.30 Mötesdagen avslutas

Efter styrelsens och avdelningsordförandenas möte finns möjlighet för lunch i restaurangen Sogno.
Den är på egen bekostnad, 25 euro och skall betalas i förväg till föreningens konto FI80 1019 3000 2050 06

Anmälan om deltagande i ordförandenas sammanträde samt i verksamhetsplanerings- och valmötet
ombedes **senast den 10.11.2016** till Jägarkansliet.

Tel: 09 135 1009, gsm: 050 377 8845 eller e-post: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Helsingfors 6.9.2016

Föreningen Jägarbataljon 27:s Traditioner rf
Styrelsen

Perinneyhdistys sai kirjalahjoituksen

Jääkärikanslian kirjasto karttui kerralla sen saadessa merkittävän kirjalahjoituksen. Erkki Pekki lahjoitti perinneyhdistykselle omasta kokoelmastaan yhteensä 34 jääkäriaiheista kirjaa. Perinneyhdistys kiittää saamastaan arvokkaasta lisästä kanslian kirjastoon. Lahjoitettujen kirjojen joukossa on mm. kenraali Väinö Vainion teos ”Yli pauhun kenttien”.

Kylmän sodan retoriikkaa

Unselfishly for peace and justice – and against evil
The Rhetoric of the Great Powers in the UN Security Council, 1946–1956.

Kari Alenius

248 sivua. Studia Historica Septentrionalia 71. PSHY 2014.

Filosofian tohtori Kari Alenius on vuosien varrella tutkinut Baltian historiaa useammassakin teoksessa. Myöhemmin hän on tutkinut vähemmistöpolitiikkaa,

mm. Viron ja Saksan osalta sekä erillisissä teoksissa että useissa tieteellisissä artikkeleissa. Tällä kertaa aiheena on johtavien suurvaltojen; Yhdysvaltojen, Neuvostoliiton, Ranskan, Iso-Britannian ja Kiinan YK:n turvallisuusneuvostossa käyttämän retoriikan eri kansainvälisten kriisien yhteydessä vuosina 1946–1956. Tämä aika oli kylmän sodan kiihvainta aikaa ennen 1960-luvun kriisejä. Tuolloin YK:n turvallisuusneuvostossa käytetyt puheenvuorot leimasivat käyttäjänsä ja käyttäjämaansa pitkäksi aikaa koko maailman silmissä.

Aihepiiriä on yllättävän vähän tutkittu. Eri suurvaltojen kielenkäyttö eri kriisien yhteydessä oli osa niiden harjoittamaa politiikkaa, siksi aiheen käsittely on tärkeä lisä kansainvälisten suhteiden tutkimisessa. Toiseksi, vuonna 1946 toimintansa aloittanut YK:n turvallisuusneuvosto oli toisen maailmansodan jälkeen merkittävin pysyvä instituutio, jossa kansainvälisiä konflikteja käsiteltiin. YK:n turvallisuusneuvosto on ollut ja on vieläkin keskeisin foorumi, jossa suurvallat ovat perustelleet omia näkökantojaan, mutta yhtä hyvin pyrkineet

kumoamaan vastustajien näkökantoja ja pyrkineet saamaan kannoissaan epäroivia valtioita puolelleen.

Turvallisuusneuvoston pysyvien jäsenmaiden toiminnassa törmäsivät yhteen kansalliset intressit, poliittiset toimintatavat, viestintäkulttuurien erilaisuus sekä ennen kaikkea kulttuurien erilaisuus itsessään. Suurvallat käyttivät kylmän sodan alkuvaiheissa samankaltaisia viestintäkäytänteitä. Yhteiset piirteet johtuivat propagandan lähtökohdista. Tavoitteena oli mahdollisimman suuri vaikutus eli tukea omille päämäärille ja vastapuolen päämäärien vastustus. Kukin suuravalloista käytti omien tarkoitusperiään tukien samankaltaisia toimintatapoja, jotka kuitenkin yksityiskohdissaan maan poliittisen tilanteen ja kulttuurin perusteella eriytyivät omanlaisiksi tulkinnoikseen.

Tutkimus on tekijälleen tyyppillistä, perusteellista työtä. Suomalaisen lukijan kannalta ainoa ongelma on tutkimuksen englanninkielisyys vai onko se nykyään edes ongelma?

Pasi Pulju

”Tuntemattomien” sisäisiä konflikteja

Henkilöhahmon sisäinen konflikti Väinö Linnan romaanissa *Tuntematon sotilas*.

Juhani Laine

268 sivua. Jyväskylä Studies in Humanities. 269. Jyväskylä 2015.

Väinö Linnan *Tuntematon sotilas* on kiistämättä suomalaisen kirjallisuuden merkkiteos. Vuosikymmenien kuluessa siitä on tullut liki dokumentti, jonka antamaa kuvaa suomalaisesta sotilaasta ei ole sopinut arvostella. Opinnäytteitä romaanista on tehty useita, myös väi-

töskirjatasoisia. Linnan luoma sankarimyytti on alkanut kuitenkin hiljalleen purkautua.

Sankarin asemaan ovat nousseet massasta erottuvat omapäiset, mutta sotilaina erinomaiset kansanmiehet Koskela, Rokka ja Hietanen. Yllättäen kaikkien taustan voisi tulkita enemmän tai vähemmän sosialidemokraattiseksi. Esikuvien taustoista huolimatta, romaaniin ei tullut piirteitä, esimerkiksi mahdollista suojeluskuntataustaa, jotka eivät tukeneet sosialidemokraattista sankarimyyttiä.

Tämä tutkimus purkaa varsinkin Koskela-myyttiä. Punataustansa ja heikkokoulusivistyksen vuoksi Koskela kärsi sisäisestä kriisistä. Hän ei oikein kuulunut miehistöön, aliupseeristoon eikä upseeristoon. Alaistensa kanssa kaveeraavasta Koskelasta tuli kuitenkin suomalaisen upseerin esikuva. Tämä ihailu meni välillä suorastaan naurettavuuksiin.

Tiukka kadettiupseeri Lammio taas sai konnan roolin sääntöjen noudattamiseksi ja sankareiden kanssa kahnauksiin joutumisineen. Tätä Linna vielä höysti Lammion keksimillä naurettavilla ran- gaistuksilla.

Sota tietenkin on tilanne, jossa ihminen joutuu ristiriitaan sekä oman moraalinsa yms. asioiden kanssa. Varmasti kaikilla oli enemmän tai vähemmän sisäinen konflikti. On makuasia sekä tutkijan ja lukijan omaa tulkintaa, miten päähenkilöiden kriisit näkyvät. Kirjoittajakin hakee Linnan henkilöistä sisäisiä konflikteja valikoiden. Esille voisi nostaa esimerkiksi väepeli Korsumäen, hänessä Laine löytää sisäisen konfliktin suhteessa huoleen perheestä. Yllättäen Rokalle hän ei vastaavaa löydä, vaikka juuri Rokka mainitsee perheensä useasti.

On kuitenkin syytä muistaa, että ”Tuntemattoman” henkilöt sisäisine konflikteineen ovat tyyppisiä, jotka lähes samanlaisina esiintyvät lähes kaikissa sotakirjoissa maasta riippumatta. Tietenkin syvällisemmin kuvatuista ja enemmän esillä olevista hahmoista löytyy enemmän sisäisiä konflikteja kuin joukon jatkona pyörivistä. Joku voisi tulkita sisäisiä konflikteja toisinkin.

Tämä tutkimus innostaa jälleen kerran tarttumaan ”Tuntemattomaan” ja avaa myös tavalliselle lukijalle uusia näkökulmia sen henkilöhahmoihin, varsinkin nyt kun uusi elokuvasovitus on tulossa.

Pasi Pulju

JP27:n face book tykkääjien määrä ylitti 5000

Perinneyhdistyksen face book –tykkääjien kasvussa ollut määrä ylitti heinäkuussa 1200. Lehden mennessä painoon se oli jo 5200 paikkeilla.

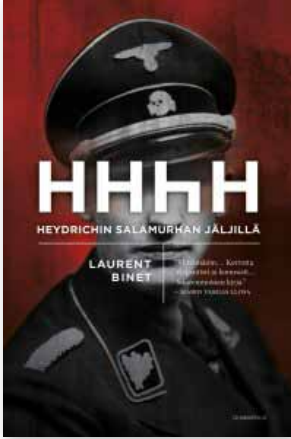
Ennätys sivujen kävijämäärässä on edelleen talvisodan päättymispäivä 13. maaliskuuta: 195 185. Kesän kär-

kitulos saavutettiin Schwardenin päivänä 25 heinäkuuta: 26.732 kävijää.

Tavanomainen kävijämäärä on runsaat 10 000. Sen saavuttaa yleensä päivitys, jossa on mitaleja, lippuja, univormuja tai muuta vastaavaa kuvituksena.

Face bookista on näin tullut merkittävin jääkäriperinnetietoa levittävä media.

Kieli poskessa tehty sotahistoriaromaani

HHhH Heydrichin salamurhan jäljillä

Laurent Binet

344 sivua. Gummerus 2015.

Kustantajan mukaan kirja on historiallinen fiktio. Paikka paikoin se tuo mieleen Veikko Huovisen legendaarisen Hitler-parodia Veitikan, sillä teksti tuntuu aina välillä hiukan kieli poskessa kirjoitetulta.

Sotahistorian harrastajalle kirja on kutkuttavaa luettavaa, sillä tekstillä vilahtelee runsaasti tuttuja kirjoja ja elokuvia. Nautittavaa on myös se, että kirjailija yksilöi tapahtumapaikkoja, joita Prahan tunteva voi tunnistaa.

Kirjan rakenne on erikoinen: runsaasti hyvin eripituisia lukuja, joissa otsikkoina on vain juokseva numero. Rakenne toimii hyvin ja tarinan intensiteetti on melkein kiusallisen vahva päätapahtuman, yhden pahimman SS-pomon salamurhan lähestyessä. Ja jännitys sen kun tihenee, kun tappoase, monen suomalaisen asevelvollisenkin hyvin tuntema Sten-konepistooli sanoo vain klik, kun pitäisi lähettää sarja luoteja Heydrihiin.

Heydrich kuitenkin haavoittuu toisen agentin heittäämästä pommista. Puutteellinen käännös, joka häiritsee muuallakin kirjassa sotilastermien kohdalla, ei kerro mistä räjähteestä oli kyse. Sairaalassa Heydrich näyttää selviävän, mutta sitten kuume nousee. Verenmyrkytys. Ja sen olisivat aiheuttaneet muiden sirpaleiden ohessa uhriin osuneet auton penkin täytteenä olleet hevosen jouhet. Hmm. Haiskahtaa taas hiukan Huovisen Veitikalta.

Niin ja kirjan nimen omituinen alku HHhH. Se on alkuperäisteoksen koko nimi ja tarkoittaa Himmlers Hirn heisst Heidrich (Heydrich on Himmlerin aivot) kertoo Heydrichin tärkeydestä SS-koneistossa.

Jukka Knuuti

Laajakaista talvisodan ajankuvaan

Sodan henki – Kaunis ja ruma talvisota

Tuomas Tepora

372 sivua. WSOY.

FT Tuomas Teporan teos luo niin moniulotteisen ajankuvan talvisodan kuukausilta, että se on varsinainen laajakaista aiheen pariin. Laaja lähteistö käsittää sekä akateemisia tutkimuksia että aikalaisten kommentteja ja muisteluksia. Keskeinen lähdeaineisto ovat Maan Turvan mielialaraportit. Kirja on helposti avautuva ja ilmaisultaan selkeä.

Tavallisen ihmisen näkökulma nousee keskeisesti esiin. Aikakausi on eri, mutta ihminen on sama kuin nyt. Lukiessa on mielenkiintoista pohtia, miten nykykansalainen reagoisi vastaavassa koko kansakuntaa järkyttävässä tilanteessa. Huhut leviäisivät, tutut ihmiset alkaisivat tuntua vakoojilta ja itsekkyyks rehotaisi. Löytyisikö solidaarisuutta kotinsa menettäneille?

Ajan erilaisuuden voi ihmetellen havaita monista yksityiskohdista. Kun Helsingin pommitukset alkoivat 30.11.1939, niin kansanedustajat seisoivat Eduskuntatalon portailla ihmettelemässä, ovatko koneet omia vai vihollisia. Tätä speaktaakkelia ei ainakaan enää tapahtuisi.

Tepora punoo suuresta nipusta pieniä säikeitä tarkan kuvan talvisodan hengestä. Se ei ole kaunis eikä ruma – se on realistinen.

Seppo Simola

(Julkaistu aiemmin Reserviläinen-lehdessä)

Venäjän nykyisiä ja entisiä sankareita

Vladimir Suuresta Putiniin

Venäjän sankarit ja epäjumalat

Timo Vihavainen

250 sivua. Otava.

Vaikka kirjoittaja on tunnettu Venäjä-tutkija, niin kirja ei ole tietoteos. Tekijä määrittelee kirjan esseekokoelmaksi ja kertoo kysyvänsä enemmän kuin vastaavansa. Toki sivuilta vastauksiakin löytyy. Välillä tekijä kaartaa Venäjälle varsin kaukaa, mutta tietysti eri aikakausien yleismaailmalliset filosofiset, taiteelliset ja uskonnolliset virtaukset on syytä hahmotella.

Pelkkää poliittista historiaa kirja ei siis ole, vaan kirjan sankareista monet ovat kulttuurin alalta, uskonnosta tai mytologiasta. Sankareita kaipaava Venäjän kansa ei tukeudu vain sotasankareihin, vaikka niin voisi uutisia seuraamalla helposti luulla. Monet venäläiset termit on translitteroitu latinalaisin kirjaimin ja suomennettu. Termit olisi kannattanut

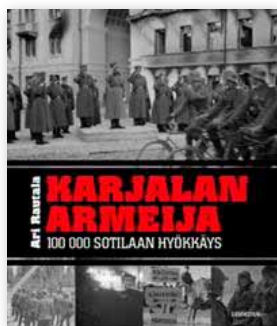
selityksineen koota liitteeksi, samoin henkilöt, vaikka tietokirjasta ei olekaan kyse.

Sivuilla marssii vastaan monta sellais-takin suuruutta, joista moni suomalainen ei liene kuullut koskaan, tokkopa kaikki venäläisetkään. Siinä mielessä kirja on yleissivistävä kokemus. Toisaalta fokuusoituminen tunnetuimpiin hahmoihin olisi lähentänyt kirjaa lukijaan. Venäjän toimien ymmärtäminen edellyttää tietoa venäläisen mielenmaiseman taustoista. Tämä kirja on johdatus ymmärtämisen juurille.

Seppo Simola

(Julkaistu aiemmin Reserviläinen-lehdessä)

100.000 sotilaan hyökkäys

Karjalan Armeija

100.000 sotilaan hyökkäys

Ari Rautala

259 sivua. Gummerus.

Kenraali Erik Heinrichsin Karjalan Armeija (kesäkuu 1941 – helmikuu 1942) oli Suomen sotahistorian suurin hyökkäyskoonpano. Tätä suurempi sota-voima oli yhden kenraalin komennossa kesällä 1944, kun kenraaliluutnantti K.L. Oesch sai johtoonsa koko Karjalan kannaksen puolustuksen.

Pahimmillaan sotahistorian lukeminen on taistelua nukahtamista vastaan. Rautalan teos ei nukuta, vaan rivien väleihin punottu kuiva sotilashuumori jopa naurattaa. Tekijä maustaa kirjaansa myös kiinnostavilla yksityiskohtaherkuilla, jotka eivät silti pirsto hallittua kokonaisuutta. Sotasaaaliiksi saadut asiakirjat valottavat tilannetta linjan toisella puolella, ja omalla puolella seurataan joskus komentajien välistä nokittelua.

Kirja pysyttelee pääosin operatiivisella tasolla, mutta tekee sen niin havainnollisesti, että taktisen tason kou-

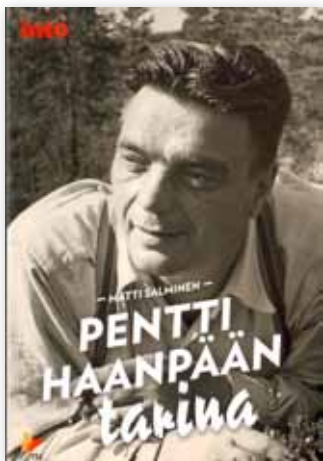
lutuksen saanut taistelija pysyy hyvin hyökkäävän armeijan tahdissa. Teoksen lähes 50 karttaa ovat luonnosmaisia kuvaten usein paikallisen sotaliikkeen, joten suurempi Itä-Karjalan kartta olisi ollut hyvä olla mukana. Tekijä hyödyntää osin vanhaa aineistoa, mutta uusina lähteinä ovat mm. Karjalan Armeijan päiväkohtaiset tilanneilmoitukset.

Eversti (evp.) Ari Rautala ei kirjoita aiheesta ensi kertaa. Hänen käsialaansa on esimerkiksi v. 2002 julkaistu Itä-Karjalan valtaus 1941. Toivottavasti eversti Rautala viitsii vielä kirjoittaa. Näin mukaansatempaavia esityksiä lukisi mielellään lisää.

Seppo Simola

(Julkaistu aiemmin Reserviläinen-lehdessä)

Sotilaskirjallisuus uran käännekohtina

Pentti Haanpään tarina

Matti Salminen

305 sivua. Into 2013 (kirjassa 2103).

Pentti Haanpää (1905–1955) on pidetty luonteeltaan erakkona. Matti Salminen kirjoittama elämäkerta muuttaa kuvaa verrattuna yleisiin luuloihin ja aiempaan tutkimukseen. Haanpää ei ollut tukkijätkä eikä yksinäinen susi vaan seurassa viihtyvä, sosiaalinen ihminen, joka ei juurikaan ruumiilliseen työhön puuttanut.

Jo 1928 ilmestynyt, osin omiin varusmieskokemuksiin perustunut Kenttä ja kasarmi sai aikaan suoranaisten boikottien. Motivoitumattomat varusmiehet ja sadistinen, juopotteleva, työhönsä kyl-

lästynyt kantahenkilökunta eivät olleet nuorena tasavallassa sopivia aiheita. Aika ei tainnut olla sopiva armeijakriitikille. Kenttä ja kasarmi sisältää paljon kaikille tuttuja armeijatarinoita eli myöhempää ”tornihuhuja”. Rohkenen väittää osan päässeen laajemmin tunnetuksi juuri Haanpään ansiosta. Lähes samat tarinat pyörivät vieläkin varusmiesten keskuudessa.

Olavi Paavolainen ja Mika Waltari ottivat ihanteellisemmän ja akateemisemmän asenteen aiheeseen ja Waltari kirjoitti vastaromaaninkin, jo melkein unohtuneen Siellä missä miehiä tehdään. Haanpää sai tämän jälkeen, 1930-luvun loppupuolelle asti kirjoituksiaan julkaistuksi vain sosialidemokratian kustantajan, Kansanvallan kautta ja lehdissä. Monet muistelmateokset, mm. eversti evp. ja Mannerheim-ristin ritari Wolf H. Halstin kolmiosaisen muistelmasarjan ensimmäinen osa Mies elää aikaansa osoittaa kuitenkin, ettei Haanpää ainakaan liioitellut.

Pian talvisodan jälkeen ilmestynyt, Haanpään omiin kokemuksiin perustunut Korpisotaa palautti Haanpään arvostettujen kirjailijoiden joukkoon. Haanpää palveli kiväärimiehenä Sallan rintamalla.

Jatkosodassa Haanpää palveli alikersanttina kenttähevossairaalassa. Sodan jälkeen, vuonna 1945 ilmestyneessä

Yhdeksän miehen saappaissa hän uskalsi myös satirisoida ja ironisoida sotaa. Ajankohtakin taisi olla tuolloin melko otollinen. Haanpää kirjoitti samalla ironisella otteella myös useita novelleja, päähenkilönä, Yhdeksän miehen saappaissakin vilahtanut korpraali Isolintu.

Sodan ja jo talvisodassa tapahtuneen ”kunnianpalautuksen” ja poliittisen tilanteen muuttumisen jälkeen Haanpää uskalsi ottaa aiheeseen myös metsäkaartilaiset tavalla, joka ennen sotia olisi johtanut luultavasti oikeuden eteen. Useita armeijakriittisiä novelleja, mm. Kenraali Impola ja Hullu majuri ilmestyi vasta kirjailijan kuoleman jälkeen.

Haanpään kuolemakaan ei ollut tavanomainen. Kuolemaa on pidetty, milloin itsemurhana, milloin tyypillisenä humalahukkumisena. Hyvänä uimarina tunnettu Pentti Haanpää hukui hieman ennen 50-vuotispäiväänsä veneen kaaduttua suhteellisen lähelle rantaa matalaan veteen. Alkoholia ei ollut veressä kovinkaan paljoa.

Pentti Haanpää ei ensimmäisenä ajatella sotakirjailijana, mutta sota ja sotilaselämä aiheina vaikuttivat Haanpään uraan enemmän kuin mikään muu, ehkä nuoren lahjakkuuden esikoisnovellikokoelmaa, Maantietä pitkin lukuun ottamatta.

Pasi Pulju

Taphtumia • Helsinki Uusimaa

8.11 vierailu Nylands nationilla

Tapaaminen 8.11. klo. 17.00 osoitteessa Kasarmikatu 40.

Walter Horn kirjoitti 1915 muistelmissaan ajatuksen jääkäriiliikkeestä syntyneen Nylands nationilla. Tänäpäin osakuntatalo on elävä museo jossa näkyy, sekä 1800-luvun lopun kansallisuusaate, että opiskelijoiden leikkimielisyys. Vuosien saatossa osakunta on kerännyt paljon taidetta mm. jääkäri Runar Appelbergin potretti, sekä yleisölle vähemmän tunnettuja teoksia suomalaisilta taiteilijoilta.

Ilmoittautumiset Edward Lundell 050 3725391 tai Edward_Lundell@hotmail.com

Talvisota taiteessa

Faravid 41/2016

Historian ja arkeologian tutkimuksen aikakauskirja.

Journal for Historical and Archaeological Studies.

188 sivua. PSHY 2015.

Pohjois-Suomen historiallisen yhdistyksen 41. *Faravid*-vuosikirja keskittyy so-

taan. Viisi kirjan kahdeksasta artikkelista on joulukuussa 2014 Oulun yliopistolla pidetyn *Talvisota ja taide* -seminaarin esitelmiä ja loput kolme "täyteartikkeliä" käsittelevät myös sotaa.

Kari Alenius käsittelee artikkelissaan talvisotaa suomalaisissa ja länsimaaisissa pilapiirroksissa. Sota-aiheisista pilapiirroksista on pari vuotta sitten ilmestynyt laajempikin teos *Sarjatulta!*, mutta Alenius keskittyy niukahkosti kuvitetussa artikkelissaan pelkästään talvisotaan.

Pekka Kuusiston *Suomalainen sotaromaani nykyaikaa etsimässä* keskittyy Otavan suureen talvisota-aiheiseen sotaromaanikilpailuun kesällä 1940 ja sen taustalla käytyyn keskusteluun ennakkoon sovittuine voittajineen. Kilpailuun osallistuneista romaaneista on jäänyt parhaiten elämään *Kenttä ja kasarmi* novellikokoelmallaan isänmaalliset piirit suututtaneen ja kirjalliseen paitsioon jäänyt Pentti Haanpää *Korpisotaa*-teoksellaan ja jatkosodassa

kaatuneen Eino Hosian *Tuliholvin alla*. Mikä olikaan, ilmeisesti ennalta sovittu, voittajateos?

Kimmo Laine käsittelee artikkelissaan talvisodan pitkää matkaa valkokankaalle. Aihetta oli sivuttu jo tuoreeltaan ja myöhemminkin useissa elokuvissa. Kuitenkin ensimmäinen täysin talvisotaan keskittynyt kotimainen elokuva oli vasta Pekka Parikan *Talvisota* vuonna 1989.

Kuvataiteet käsittelevät myös talvisota-aihetta. Monet sankaripatsaat lumipukuisine hahmoineen viittaavat talvisotaan ja kuvaavatkin juuri talvisodan tapahtumia. Tämä tietenkin tapahtui vuosien, jopa vuosikymmenien viiveellä. Artikkelin tiedoissa yllättävintä oli monien kuvataiteilijoiden osallistuminen talvisotaan rintamajoukoissa.

Faravid 41 on kohtalaisen monipuolinen ja mielenkiintoinen kokoelma sotien seurausilmiöistä.

Pasi Pulju

Suomalaisten marssi-opas Itä-Karjalan

Suomen armeijan marssi-opas Itä-Karjalaan 1938

Matti Kosonen – Pekka Tuomikoski

278 sivua. Tammi.

Puna-armeijan Suomea koskevat marssiopaat tunnetaan, mutta olipa suo-

malaisillakin omat suunnitelmansa Itä-Karjalan varalle jo ennen talvisotaa. Marssiopas on kirjan nimeksi turhan mahtipontinen. Oppaalla tarkoitetaan kirjassa 80-sivuisena näköispainoksena olevaa hämmästyttävän yksityiskohtaista tiedusteluraporttia, joka mahdollisista taistelumaastoista oli laadittu.

Osa kirjan laajahkosta alkutaustoituksesta tuntuu täyhteeltä, mutta analyysi ja kommentointi niistä monista puheista, teksteistä ja raporteista, joita kirjassa on julkaistu joko kokonaan tai osaksi, on paikallaan.

Paasikiven pitämättä jäänyt puhe Leningradin valtaukselta lokakuulta 1941 tunnetaan, mutta vähän tunnettu on vuoden 1942 lopulla laadittu julkaisematta jäänyt moniste "Keskustelua Itä-Karjalan kysymyksestä". Siinä jo Ruotsikin oltiin päästämässä osingoilte Itä-Karjalasta. Tämän tekstin olisin

miellelläni lukenut kokonaan. Nyt on luottaminen tekijöiden referointilogiikkaan kuten monissa muissakin kohdin, vaan eipä kirja pelkkä tekstikokoelma voisi ollakaan.

Kuvaus Yleisesikunnan johtamasta tiedustelusta 1920 ja -30luvulla on mielenkiintoinen, samoin kirjan loppujakso, jossa hahmotetaan monitahoista ja hyvin ristiriitaista Itä-Karjalan kysymystä jatkosodan vuosilta.

Henkilöhakemisto sekä lähdeluettelo loppusivuillaan, mutta sisäkansiin painettu kartta on mittakaavaltaan aivan liian suuri. Lukija tarvitsee erillisen kartan tiedusteluraportin tarkaksi tutkimiseksi.

Seppo Simola

(Julkaistu aiemmin Reserviläinen-lehdessä)

”Unohdetut sotilaat” on kiintoisa taustateos

Unohdetut sotilaat.

Vaiettuja rintamakokemuksia

Jaana Laamanen

367 sivua. Minerva 2014.

FT Jaana Laamasen kirjassa on alaotsikona ”Vaiettuja rintamakokemuksia” eli hän antaa yksittäisestä soturista – hänen sotilasarvostaan riippumatta - laajaa taustatietoa, jota ei tapaa likimainkaan näin laajasti sen paremmin sotaromaaneissa kuin varsinaisissa historiategokissa.

Yksi kuudesta ”läpivalaistusta” on ikaalislainen maatalon poika, sodassa ratsuri Toivo Keskinen (1916–2011), jonka sotatiestä kerrotaan nimenomaan Jatkosodan ajalta ja peräti 43 sivun ver-

ran! Hänen joukko-osastonsa oli Raskas patteristo 26.

Erityisesti sotaa käsittelevissä romaaneissa sisältö on usein niin sekaisin faktaa ja fiktiota – totta ja tarua – että keskivertolukija ei voi erottaa oikeata ja väärää tietoa. Mm. Professori, emeritus Viljo Rasila muistuttaa Urjalassa usein, että esim. Linnan Pohjantähti -trilogia on nimenomaan romaani eikä suinkaan historiatego, joka selvittäisi punakapinan/Vapaussodan syytä ja syntyä. Professori, emeritus Seikko Eskola pitää virheenä Linnan nimeämistä tieteen akateemikoksi, kun taiteen akateemikko olisi ollut se oikea arvonimi!

Keskinen palveli 1936 – 1937 Lappeenrannassa Hämeen Ratsurykmentissä. Palvelusaika oli 350 vrk, mutta hänelle 3 viikkoa lyhennettynä; sen toi kahden vuoden palvelus Ikaalisten suojeluskunnassa (sk) ennen ”vakinaista väkeä”!

Koskinen kertoo olleensa arvostamansa sk:ssa omasta halustaan, vaikka siitä sai kärsiä ennen armeijaa Nokian kumitehtaalla. Sanottiin, että ”toi on porvari”. Hän toteaa, että ”olin vaan oma itteni enkä halunnut liittyä kommunistijärjestöihin”. Hän muistaa niin työnjohdon kuin ”kapitulanttienkien” arvostaneen hänen sk-koulutustaan. Palveluksessa häneltä vaadittiin tästäkin

syystä enemmän kuin niiltä, joilla ei ollut sk-kokemusta.

Aitona hevostmiehenä Keskisellä oli sydän paikallaan; hänellä ei oma syöminen ollut ensinnä mielessä vaan se, mistä saisi nimikkohevoselleen Reimalle jotain syötävää. Itsekin juotiin joskus sammakonkutuojasta vettä nenäliinan läpi ”eikä tultu kipeeks”.

Keskisellä ei piiskaa ollut, sillä ”hevonen tottelee paremmin hyvällä kuin pahalla”. Kun Topi palasi lomalta, Reima juoksi kaukaa laitumelta isäntänsä luokse kuultuaan tämän kutsuhuudon. Siinä ”kemia” pelasivat yhteen. Topille olivat henkisesti raskaita kokemuksia ajoittaiset ajokkien ruokahuollon tai kylmyyden aiheuttamat ongelmat sekä tietysti kovat taistelokokemukset hevosten haavoittuessa tai menehtyessä. Topi itse selvisi ilman ainuttakaan ulkoista naarmua, mutta henkisesti se oli kova reissu; kuolemanpelko oli ajoittain läsnä hänellä itsellään niin kuin kotiväelläkin.

Laamanen kirjoittaa sujuvasti ja hän antaa ”äänen” haastateltavilleen. Hänen näkökulmansa on mielenkiintoinen. Kirja on lajissaan harvinaisuus, mutta arvokas lisä sodan dokumentoinnissa.

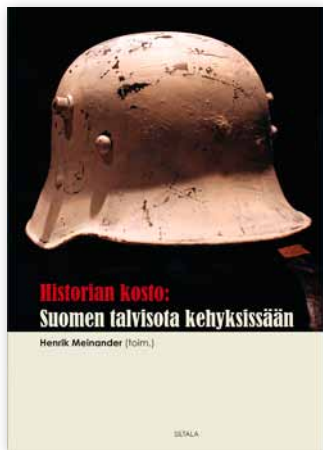
Kari Nummila

Jääkäripuukkoja jälleen saatavissa

Perinteisiä jääkäripuukkoja on jälleen saatavissa kansliasta. Lisäksi Järvenpään valmistaman teräseen hinta on 70 euroa.

Suomi ei olisi voinut välttää talvisotaa

Historian kosto

Suomen talvisota kehyksissään

Henrik Meinander (toim.)

408 sivua. Siltala 2015.

Talvisota ei ollut lainkaan seurausta Neuvostoliiton ja Suomen suhteiden poikkeuksellisesta luonteesta 1930- lu-

vulla. Sota tuli mahdolliseksi Euroopan tilanteen jyrkän muutoksen ja toisen maailmansodan syttymisen seurauksena.

Tämä venäläisen professori Vladimir Barysnikovin käsitys olisi hyvä tulla niiden tietoon, jotka näkevät syyn talvisotaan olevan Suomen taitamattomasta politiikasta.

Olemme tottuneet tietoon, että Suomi lähti talvisotaan olemattomasti varustettuna. Totta kai malli Cajander oli todellisuutta ja aseita ja ammuksia oli vähän. Mutta verrattuna toisiin pieniin eurooppalaisiin maihin Suomi oli käyttänyt enemmän rahaa puolustushankintoihin, kertoo artikkelissaan Ilkka Nummela.

Yllättävää on, kuinka välinpitämättömästi Yhdysvallat suhtautui talvisodan alkaessa Suomen kohtaloon. Vasta kun Tolvajärven, Suomussalmen ja Raatteen voittojen jälkeen amerikkalainen media suitsutti ylistystä Suomen pienelle urhealle armeijalle, tuuli kääntyi. Ylei-

sen mielipiteen painostuksesta myös maan johto muuttui suosiollisemmaksi Suomelle.

Toki muualtakin on tiedossa, että Suomen pelasti urheasti taistelleen armeijan lisäksi Ranska. Pääministeri Daladier ryhtyi puuhaamaan avustusretkikuntaa Suomeen ja sai myös britit suosiolliseksi hankkeelle. Moskova huolestui. Ei niinkään puuhattavan avustusretkikunnan sotilaallisesta voimasta, vaan poliittisesta puolesta. Jos ranskalaiset ja britit olisivat sekaantuneet talvisotaan, olisi Stalin ollut sodassa Ranskaa ja Britanniaa vastaan Hitlerin rinnalla. Välttääkseen sen hän suostui aselepoon, vaikka puolustus Karjalan kannaksella oli jo romahduspisteessä.

Vaikka talvisodan historia olisi hallussa, kannattaa tämä kirja lukea.

Jukka Knuuti

Jääkärien tarina saksalaisittain

Suomen kahleet murtuvat

Heinz Halter

214 sivua. Otava 1939.

Vaikka näillä sivuilla esitellään uutuskirjoja, niin tulkoonpa joukkoon yksi hieman vanhempi, joka hiljattain sattui käsiin.

Kyseessä on käännöskirja, sillä saksalainen Halter on kirjoittanut alkuperäisteoksen äidinkielellään.

Hieman naivilla ihanteellisuudella käydään läpi jääkäri liikkeen kaikki keskeiset tapahtumat, joten saksalaiselle lukijakunnalle kirja on ollut hyvä tietopaketti. Sisältö on nimittäin kohtuullisen vahvaa faktaa.

Ihanteelliseen tyyliin sopii väite, ettei jääkärien keskuudessa ollut kieliriitoja. Vähänkin teemaan perehtynyt tietää, että kyllä oli. Lieneekö Halter sekoittanut Hallan ukon itäisen etappitien ja läntisen reitin, kun hän kertoo Simon kahakan tapahtuneen Hyrynsalmella.

Kirjaa tuskin löytyy kirjastoista, mutta lukuhaluinen voi lainata sen minulta.

Jukka Knuuti

Osaston toimintasuunnitelma- ja vaalikokous

Helsinki-Uusimaa –osaston toimintasuunnitelma- ja vaalikokous pidetään torstaina 27.10.2016 klo 17.30 Suomenlinnan Upseerikerholla. Lautat Kaupatorilta lähtevät joko klo 16.00 tai 16.40.

Asialistalla ovat sääntöjen määräämät asiat. Kokoussitelmän pitää kirjailija Mikko Porvali aiheesta ”Suomalainen vakoilukoulu – Päämajan asiamieskoulutus jatkosodassa”.

Mahdollisuus omakustanteiseen iltapalaan, iltapalan hinta 20€ (sis. kinkkuisaus, salaatti ja kahvit).

Tilattavan tarjoilun vuoksi on etukäteen ilmoittautuminen pe 21.10. klo 12.00 mennessä toivottavaa: Arno Hakkarainen, arno.hakkarainen@gmail.com tai 050-383 5486 (iltaisin)

Tervetuloa toimintasuunnitelma- ja vaalikokoukseen
Johtokunta

Jääkärikerho

Jääkärikerho järjestää esitelmätilaisuuden ti 22.11.2016 klo 17.30 alkaen Helsingissä maanpuolustusjärjestöjen talon auditoriossa, Töölöntorinkatu 2 (ent. Suojeluskuntatalo).

Jääkäreitä lähti Saksaan kaikkiaan reilut 1900 ja pääjoukon mukana Vaasaan palasi reilut 1300. Mitä tapahtui niille noin 600 jääkärielle, siitä esitelmöi Kari J. Talvitie otsikolla ”Puuttuvat 600”.

Osasto tarjoaa kahvit jonka vuoksi toivotaan etukäteisilmoittautumiset.

Ilmoittautumiset: Arno Hakkarainen, arno.hakkarainen@gmail.com tai 050-383 5486 (iltaisin)

Tervetuloa esitelmätilaisuuteen!
Johtokunta

Jääkäripataljoona 27 Vaasaan saapumisesta tulee vuonna 2018 kuluneeksi tasan 100 vuotta!

Tilattavissa
JÄÄKÄRIPATALJOONA 27
tunnuksella varustettuna
JÄÄKÄRI
2018. 100V.
JUHLAMUKI

Valkoinen/vihreä muki, numeroitu keräilyharvinaisuus.
Hinta 20 euroa + postikulut

Lataa juhlamukin tilauslomake www.jp27.fi -sivustolta.
Tilaukset osoitteella: JÄÄKÄRIKANSLIA
Pohjoisranta 20 A 3, 00170 Helsinki, puh/fax (09) 135 1009,
e-mail: jaakarikanslia@kolumbus.fi

JÄÄKÄRIPATALJOONA 27:N PERINNEYHDISTYS

_____ ALAOSASTO

TILAUSLOMAKE JP27 2018. 100V. JUHLAMUKI

Hinta 20 euroa + postikulut

TILAA MUKEJA _____ KPL

TILAAJAN NIMI _____

MUKIN/MUKIEN TOIMITUSOSOITE

KATUOSOITE _____

POSTINUMERO _____

POSTITOIMIPAikka _____

PUHELIN _____

SÄHKÖPOSTI _____

PALAUTTAKAA TILAUSLOMAKE OSOITTEELLA:

JÄÄKÄRIKANSLIA, Pohjoisranta 20 A 3, 00170 HELSINKI

tai sähköpostitse: jaakarikanslia@kolumbus.fi

JÄSENPALVELUN MYYTÄVÄT TUOTTEET

	Hinta		Hinta
Kortit		Muut tuotteet	
Uudistettu jääkärilippu	1,00	CD-ROM Virtuaalijääkärit	25,00
Jääkärilippukortti	1,00	Fallna för friheten -medalj	8,50
Jääkärilippukortti 2-os. + kuori	1,50	Jägarens väg	3,00
Jääkärikunniamerkki	1,00	Jääkärien elämäntyö – Itsenäisyyden	
Jääkärien tulo Vaasaan	1,00	puolesta, julkaisu (Kielet: suomi, ruotsi,	
Onnittelukortti jääkärimerkillä + kuori	1,00	saksa, englanti ja latvia)	10,00
Vaasan jääkäripatsas talvikuva	1,00	Hopeiset 27-kalvosinnapit	150,00
Vaasan jääkäripatsas talvikuva 2-os. + kuori	1,50	Hopeinen 27-riipus ketjulla	150,00
Jääkäriilike 100 vuotta	1,00	Hopeinen 27 -kravattineula	150,00
Jääkäriilike 100 vuotta 2-os. + kuori	1,50	Hopeinen 27-rintakoru	150,00
Paketikortti jääkärimerkillä	0,50	Kirjeensulkijamerkki, (arkki sis 50 kpl)	2,50
Rovaniemen jääkäripatsas	0,20	Kynttilä, Jääkärimerkillä	8,00
Skangal-Mangal tiellä + kuori	0,50	Puukko Jääkärimerkillä	70,00
Suomen Jääkärit	1,00	Suomen Jääkärien elämäkerrasto,	
Turun jääkäripatsas	0,20	I täydennysosa 1957	5,00
Vaasan jääkäripatsas	0,20	Ur Jägarnas levand och gärning	5,00
Wasserturm	0,20		
Adressit		Vain jäsenille	
Ilman tekstiä	10,00	Perinneyhdistyksen jäsenmerkki	12,00
Kansliasta kiirjoitettuna/toimitettuna	12,00	Erillisillä hakemuksilla myynnissä	
Laajempi tekstaus	13,00	Jääkäripenoismerkki	80,00
		Jääkärihautamerkki	80,00

Tilaukset Jääkärikansliasta:

Pohjoisranta 20 A 3, 00170 HELSINKI
Puh. (09)135 1009, 050 377 8845 (myös tekstiviestit)
s-posti: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Toimitamme tuotteet kerran viikossa.

Hintoihin lisätään postikulut.
Yhteydenotot: jaakarikanslia@kolumbus.fi

PAROLE

www.jp27.fi

Päätoimittaja – Chefredaktör

Jukka Knuuti
040 753 2751
jukka.knuuti@gmail.com
Taitto Kirsi Rasinen

Lehti ilmestyy 4 numeroa vuodessa
2016: maalisk., kesä-, syys- ja joulukuun alussa. Hinta 20 €/vsk
4 numerus i året, 20 €/årg

Toimitusneuvosto – Redaktionsråd

Asko Kilpinen
Kari J. Talvitie
Kari Nummila

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ – JÄGARSTIFTELSEN

Puheenjohtaja – Ordförande

Pennanen Jukka

Varapuheenjohtaja – Viceordf

Fagernäs Peter

Asiamies- Ombudsman

Eklin Jukka

Jäsenet – Medlemmar

Annala Jari

Heiskanen Kari

Hägglund Gustav

Kilpinen Asko

Kuljukka Antti

Lindberg Jarmo

Manninen Ohto

Sihvo Sami

JP27:n PERINNEYHDISTYS ry

FÖRENINGEN JB27:s TRADITIONER rf

Hallitus – Styrelse

Puheenjohtaja – Ordförande

Laatikainen Pertti

Varapuheenjohtaja – Viceordf

Hakkarainen Arno

Sihteeri – Sekreterare

Kiiski Tiina

Jäsenet – Medlemmar

Aherto Markku

Ehrnrooth Martti

lisakkala Ari-Ilmari

Ignatius Jorma

Valtonen Vesa

Wolf Martin

KANSLIA: Auki ma–to 10–14 Pohjoisranta 20 A, 00170 HELSINKI

KANSLI: Öppet må–tors 10–14 Norra Kajen 20 A, 00170 HELSINGFORS

Puhelin/telefax 09-1351009 telefon/telefax, gsm 050-377 8845, email: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Schmardenin juhlapäivä 25.heinäkuuta 2016 sai arvoisensa päätöksen. Suurlähettiläs Olli Kantanen ja Jääkärien perinneyhteisö järjestivät vastaanoton Suomen Latvian suurlähetystössä. Riikan lähetystön osoite on tyypillinen latvialainen, mutta kuulostaa koomiselta suomalaisen korvaan: Kalpaka Bulvaris 1. Lehtevä puutarha oli sopivan paikka viileä paahtaisen Smarden peltomaiseman keskellä vietetyn iltapäivän jälkeen. Sää suosi päivän ohjelmaa, vaikka sääennusteet olivat luvanneet sadekuuroja. Kuva: Puolustusvoimat.

